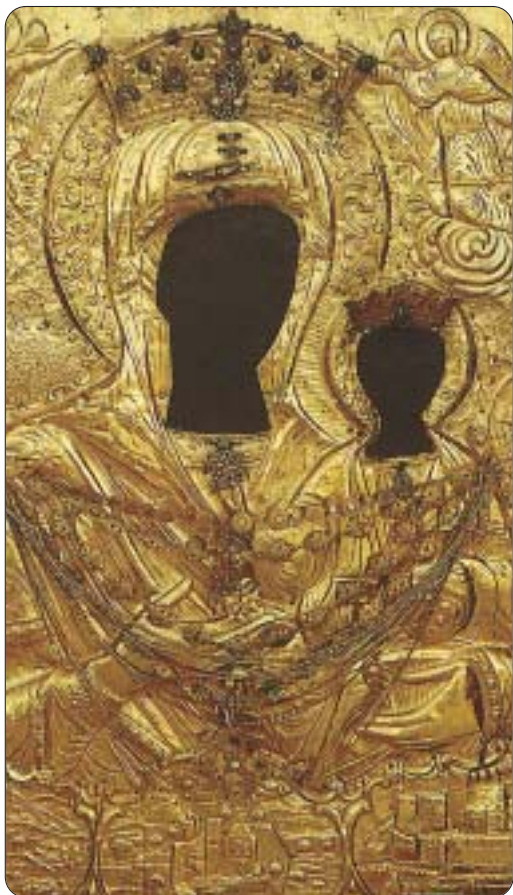

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΥΘΗΡΩΝ
ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ 2025

ΠΑΝΑΓΙΑ ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΑ Κυθήρων

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ

Τό Ἐγκόλπιο Ἑορτολόγιο

τοῦ σωτηρίου ἔτους 2025

ἀφιεροῦται

εἰς τὴν Ἱεράν Μονήν Ὁσίου Θεοδώρου

καί

τούς ἀπό τοῦ 6ου ἕως τοῦ 13ου αἰῶνος

Ἱερούς Ναούς

καί Ἱερά Παρεκκλήσια τῆς Βυζαντινῆς

αὐτῆς περιόδου πού ἐμφαίνουν

τὴν ζῶσαν Ἐκκλησιαστικὴν

Παράδοσιν καί Τέχνην

τῆς ἱστορικῆς Παναγιοσκεπάστου

καί Ἀγιοφρουρήτου γήσου

τῶν Κυθίων μετὰ τὴν ἐγκάρδιον εὐχὴν

διὰ τὴν ὡς τάχιον ἀποκατάστασιν,

ἀνάδειξιν καί προβολὴν αὐτῶν.

**Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας κ. Σεραφεῖμ
(Ἐνθρόνισις εἰς τὰ Κύθηρα 30.7.2005)**

ΕΓΚΑΡΔΙΕΣ ΕΥΧΕΣ

Όλοψύχως ευχόμεθα, ὅπως Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ Σωτὴρ καὶ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου καὶ ὁ Μέγας Εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος ὅλης, διαφυλάττῃ, περιφρουρῇ καὶ στερεώνῃ τὴν Ἁγίαν Ὀρθόδοξον Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν ἡμῶν Ἐκκλησίαν ἐν τῇ πατρῴᾳ Ὀρθοδόξῳ Πίστει, Παραδόσει καὶ Κληρονομίᾳ, διαφυλάσσων Αὐτὴν ἀσάλευτον, ἀλώβητον, ἀμίαντον καὶ ἀμόλυντον ἀπὸ τῆς λύμης τῶν σχισμάτων καὶ τῶν αἰρέσεων καὶ κατὰ τό σωτήριον ἔτος αὐτό, ὅποτε συμπληροῦνται χίλια ἑπτακόσια (1.700) ἔτη ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ πρῶτον συνελθοῦσης (325 μ.Χ.).

Ἐκ μέσης καρδίας εὐχομαι, ὅπως σύμπασα ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ἐορτάσῃ πανηγυρικῶς, θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως, τὴν μεγάλην αὐτὴν καὶ ἱστορικὴν ἐπέτειον τῆς Ὀρθοδοξίας, μένουσα ἄσπιλος καὶ ἀμώμητος ἐκ τῆς ἀναστροφῆς μὲ «ἀκοινωνήτους» καὶ κακοδόξους, ἀποφεύγουσα τὰς ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἀπαγορευόμενας συμπροσευχὰς καὶ τὸ ἐπιδιωκόμενον «Κοινὸν Ποτήριον», ἀπροϋποθέτως, καὶ πρὶν ἀρθοῦν ὅλες οἱ δογματικὲς διαφορὲς καὶ ἀποκλίσεις τῶν ἀποσχισθέντων.

Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν εἴθε κατὰ τό νέον σωτήριον ἔτος νά δωροφορήσῃ τηλαυγῇ τόν θεῖον φωτισμόν καὶ πλοῦσια τὰ ἐλέη καὶ τὴν Θεῖαν Χάριν Αὐτοῦ εἰς τόν Ἱερόν Κλήρον καὶ τόν Χριστώνυμον Λαόν τῆς Θεοσώστου καὶ Θεοστηρίκτου ἡμῶν Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ εἰς ἅπαντα τὰ ἐγγύς καὶ τὰ μακρὰν πνευματικά μας τέκνα καὶ ἰδιαίτερως εἰς τοὺς προσφιλεῖς μας ναυτικούς.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν

† ὁ Κυριων ἠ Αντικυριων Σεραφειμ

Προλεγόμενα

Χάριτι καί εὐλογία τοῦ Πανοικτίρμονος Κυρίου καί Θεοῦ ἡμῶν προβαίνομεν εἰς τήν ἔκδοσιν τοῦ παρόντος Ἡμερολογίου - Ἐορτολογίου τοῦ σωτηρίου ἔτους 2025, εἰκοστοῦ κατά σειράν, κατά τήν ἄχρι τοῦδε ταπεινήν μας Ἀρχιερατικὴν Διακονίαν (2005-2025).

Εὐλογοῦμεν καί δοξάζομεν τόν ἐν Τριάδι προσκυνούμενον Πανάγαθον Θεόν διὰ τήν ἐπί 20ετίαν δαψιλῆ εὐλογίαν τῆς εὐδοκίᾳ Κυρίου συντελεσθείσης ποιμαντικῆς διακονίας εἰς τόν ἐν Κυθήροις καί Ἀντικυθήροις Ἀμπελῶνα Του, τόν ὅποιον ἐφύτευσεν, ἐπότισεν καί διεφύλαξεν ἡ πανσθενουργός Δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου. Καί τόν παρακαλοῦμεν ἐκτενῶς, νυχθημερόν, νά ἐπιβλέπῃ ἐπ' αὐτόν ἐξ οὐρανοῦ, νά τόν ἐπισκέπτεται ἐν χάριτι καί εὐλογίαις πολλαῖς καί νά τόν καταρτίζη πνευματικῶς καί θεοφωτίστως εἰς δόξαν καί αἶνον Αὐτοῦ καί σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν καί τοῦ φιλοχρίστου Ποιμνίου ἡμῶν.

Μετά τήν ὀλοκλήρωσιν τοῦ κύκλου τῶν ἐκδόσεων τῶν ἐγκολπίων Ἐορτολογίων, κατά τό σωτήριον ἔτος 2023, τά ὅποια συμπεριέλαβαν ὅλους τοὺς Ἐνοριακοὺς καί μή Ἱερούς Ναοὺς, τά Ἱερά Μοναστήρια, τά Ἱερά Προ-

σκυνήματα, τὰ Ἱερά Παρεκκλήσια καί τὰ Ἐξωκκλήσια καί τούς σπηλαιώδεις Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Θεοσώστου καί Θεοστηρίκτου Μητροπόλεως Κυθήρων καί Ἀντικυθήρων, ἀρχίσαμε, ἀπό τοῦ παρελθόντος ἔτους, τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἡμερολογίων - Ἐορτολογίων μας κατηγοριοποιοῦντες τὰ κατὰ τόπους καί περιοχὰς συμπεριληφθέντα καί παρουσιασθέντα Ἱερά Ἐκκλησιαστικά Μνημεῖα καί διακρίνοντας αὐτὰ εἰς σπηλαιώδεις Ἱεροὺς Ναοὺς, εἰς βυζαντινοὺς κατ' ἀρχαιότητα καί μεταβυζαντινοὺς τοιοῦτους καί εἰς μεταγενεστέρους καί νεωτέρους.

Εἰς τὸ περυσινὸν Ἡμερολόγιον συμπεριελήφθησαν δέκα ἐπτὰ (17) σπηλαιώδεις καί ὠρισμένοι ἐξ αὐτῶν ὑπόσκαφοι Ἱεροὶ Ναοὶ τῆς Κυθηραϊκῆς νήσου μας, ἀριθμὸς σημαντικὸς καί ἐντυπωσιακὸς δι' ἓνα νησιωτικὸν τόπον.

Εἰς τὸ ἐφετινὸν Ἡμερολόγιον - Ἐορτολόγιον παρουσιάζονται σὺν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰκοσιῆξ (26) Ἱεροὶ Ναοὶ βυζαντινῆς περιόδου, ἀπὸ τοῦ 6ου ἕως τοῦ 13ου-14ου αἰῶνος. Κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν περιέχονται: 1. **Ὁ ἅγιος Ἰωάννης Κοιμητηρίου Ποταμοῦ (6ου αἰ.).** 2. **Οἱ ἅγιοι Σέργιος καὶ Βάκχος (7ου αἰ.).** 3. **Ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ ἐν τῷ βουνῷ (7ου αἰ.).** 4. **Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς Παλιοκάστρου (7ος αἰ.).** 5. **Ὁ ἅγιος Παντελεήμων Παλιόπολης (7ος**

αι.). 6. Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Ἰνω Λειβαδίου (10ου αι.). 7. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος Καλάμου εἰς τὴν Χαμηλὴν (12ου αι.). 8. Ὁ ἅγιος Δημήτριος εἰς τὰ Καμπιάνικα (12ου-13ου αι.). 9. Ὁ ἅγιος Νικήτας Καλάμου (Παλαιός Κοιμητηριακός Ναός 12ου αι.). 10. Ὁ ἅγιος Νίκων εἰς τὰ Ζαγλανικιάνικα (12ου-13ου αι.). 11. Ὁ ἅγιος Κοσμάς Φριλιγκιανίκων εἰς Πελάδες (12ου-13ου αι.). 12. Ὁ Ὅσιος Θεόδωρος Κυθήρων εἰς τοῦ Καψέα (13ου αι.). 13. Ὁ ἅγιος Βλάσιος εἰς τὰ τρία Πηγάδια (13ου αι.). 14. Ἡ ἁγία Βαρβάρα Κυπριωτιανίκων εἰς τὸν Κόλιμπο (13ου αι.). 15. Ὁ ἅγιος Γεώργιος Ντουριανίκων εἰς Φοινικίες (13ου αι.). 17. Ὁ ἅγιος Νικόλαος εἰς Μολιγκάτες (13ου αι.). 18. Ὁ ἅγιος Νικόλαος εἰς Καψάλι (13ου αι.). 19. Οἱ ἅγιοι Νικόλαος καὶ Σάββας Ποταμοῦ εἰς Βύθουλα (13ου αι.). 20. Ἡ ἁγία Κυριακή εἰς Σανίδα (13ου αι.). 21. Ἡ ἁγία Κυριακή εἰς τὴν Γωνίαν (13ου αι.). 22. Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος εἰς τὰ Μητᾶτα (Βρύση) (13ου αι.). 23. Σπήλαιον Ἀγίας Σοφίας Μυλοποτάμου (13ου αι.). 24. Μονὴ Ὁσίου Θεοδώρου (13ου-14ου αι.). 25. Ὁ ἅγιος Δημήτριος εἰς τὸ Ποῦρκον (13ου-14ου αι.). 26. Οἱ ἅγιοι Ἀνδρέας καὶ Γεώργιος Περλεγκιανίκων εἰς τὰ Κομηνιάνικα (13ου-14ου αι.).

Ἀποτελεῖ λίαν εὐχρηστον ἐργαλεῖον, ἕνα

όδηγόν, τό ανά χεῖρας Ἡμερολόγιον - Ἐορτολόγιον, διότι δύναται εὐχερῶς ὁ εὐλαβῆς προσκυνητής ἢ ὁ ἐρευνητής νά ἀνεύρη τοὺς Ἱερούς Βυζαντινοὺς Ναοὺς, ἀπό τοῦ ἀρχαιότερου μέχρι καί τοῦ 13ου-14ου αἰῶνος. Προξενεῖ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον καί συγκίνησιν τό γεγονός ὅτι τὰ ἀρχαιότερα βυζαντινά ναϊκά κτίσματα, τοῦ 6ου καί 7ου αἰῶνος ἀνάγουν τήν ἴδρυσίν των εἰς τήν ἀρχαίαν ἐκείνην περίοδον, κατά τήν ὁποίαν ἰδρύθη ἡ ἱστορική καί παλαιόφατος Ἐπισκοπή Κυθήρων. Ὑπολείπονται καί ἄλλοι παλαιοὶ Ἱεροὶ Ναοί τῆς περιόδου αὐτῆς, οἱ ὅποιοι Θεοῦ θέλοντος θά περιληφθοῦν εἰς τό ἐπόμενο Ἡμερολόγιον.

Εἶναι πράγματι ἀνεκτίμητος πλοῦτος διά τήν Παναγιοσκέπαστον νῆσον μας τὰ ἱστορικά βυζαντινά αὐτά μνημεῖα. Τά ἀρχιτεκτονικά των σχέδια καί ὁ ρυθμός των, οἱ βυζαντινές τοιχογραφίες καί Εἰκόνες των, τὰ Ἱερά Τέμπλα των καί γενικῶς ἡ ἱστορία των προβάλλουν καί ἀναδεικνύουν τά Κύθηρα, τόν πολιτισμόν, τήν παράδοσιν, τήν Ἐκκλησιαστικήν των Ἱστορίαν, τήν Ἀγιογραφικήν των τέχνην καί πρό πάντων τήν παραδοσιακήν εὐσέβειαν τοῦ φιλοχρίστου Κυθηραϊκοῦ λαοῦ.

Σέ σπήλαια καί ἐρημίες, σέ ἀγρούς καί ὅλες τίς περιοχές τῆς Παναγιοσκέπαστης νήσου τῶν Κυθήρων εἶναι διάσπαρτες οἱ Ἐκκλη-

σίες και τά παρεκκλήσια, 365 τόν αριθμόν, κατά τόν ιστορικόν και έρευνητήν κ. Έμμανουήλ Καλλίγερον, δημοσιογράφον. Καί είναι άξιοθαύμαστον τό γεγονός ότι και σέ έρημικούς και άγροτικούς χώρους δέν είναι άπλώς οί 4 τοίχοι μέ τήν κόγχην του ιεροῦ πρός ανατολάς, αλλά έχουν έσωτερικήν διακόσμησιν μέ βυζαντινές τοιχογραφίες. Σέ πολλές δέ περιπτώσεις έχουμε πέτρινα Ίερά Τέμπλα και επάνω στήν πέτρα τίς Δεσποτικές Εικόνες του Χριστού, τής Παναγίας μας και του τιμωμένου Άγίου. Υπάρχει πολύ και σπουδαίο τέτοιο ύλικό για προβολή και κατά συνέπειαν για ανάδειξι του αρχαιολογικού πλούτου τών Κυθήρων.

Είς τό περυσινό Ήμερολόγιο - Έορτολόγιο έκφράσαμε τήν διάπυρον ευχήν νά γίνουν τοίς πᾶσι γνωστά όλα τά εκκλησιαστικά μνημεία (βυζαντινά, μεταβυζαντινά και νεώτερα) διά προσκυνηματικούς και πολιτιστικούς λόγους. Οί αρμόδιοι φορείς νά επιδείξουν τό προσήκον ενδιαφέρον διά τήν ανάδειξιν και προβολήν των, αλλά και προηγουμένως διά τήν συντήρησιν των. Ευχής έργον θά ήτο όλόκληρον αυτό τό ιστορικό ύλικό τών εκδοθέντων Έορτολογίων νά εκδοθῆ σέ ένα επιμελημένο λεύκωμα, όταν ευδοκία Θεοῦ εύρεθῆ ό εύλογημένος εκείνος άνθρωπος, ό όποίος θά

ἐκτιμήσῃ τό προσφερόμενον ὑλικόν καί θά ἀναλάβῃ τήν δαπάνην τοῦ λευκώματος αὐτοῦ, πού θά τιμήσῃ ἰδιαιτέρως τά Κύθηρα καί τήν Τοπικήν μας Ἐκκλησίαν.

Συγκλείοντες δέ τά προλεγόμενα αὐτά ἐπιθυμῶ ἅπαξ ἔτι νά συγχαρῶ θερμά καί νά ἐκφράσω τάς ἐκ μέσης καρδίας μου εὐχαριστίας καί τήν εὐαρέσκεϊάν μας εἰς τήν ἀγαπητήν καί ἐρίτιμον κ. Ἑλένην Χάρου-Κορωναίου, Φιλόλογον καί Ἱστορικόν καί πολύτιμον συνεργόν μας διά τε τό λίαν σπουδαῖον ἔργον τῆς συντάξεως τοῦ ἱστορικοῦ τῶν βυζαντινῶν, μεταβυζαντινῶν καί νεωτέρων Ἱερῶν Ναῶν καί Ἱερῶν Μονῶν καί Προσκυνημάτων τῶν νήσων μας, διά τό ὅποῖον ἐμόχθησε περί τήν 15ετίαν, ἀλλά καί διά τήν συλλογήν καί δημοσίευσιν τοῦ ὑλικοῦ τοῦ παρόντος Ἑορτολογίου.

Εὐχόμενος ὀλοψύχως **εἰρηνικήν, καρποφόρον καί πρωτίστως εὐλογημένην χρονίαν, «ἀνέφελον καί ἀκύμαντον πνευματικῶς»**, μέ τήν κατ' ἄμφω ὑγιείαν, πρόοδον καί προκοπήν, καί δασιλιῇ τήν Χάριν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, διατελῶ,

Μετά πατρικῶν εὐχῶν καί εὐλογιῶν
Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Κυθηρῶν ἠ. Ἀντικυθηρῶν Σεραφεῖμ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ

Γράφει η Έλενη Χάρου-Κορωναίου,
Φιλολόγος-Ίστορικός

Ἅγιος Ἰωάννης πλησίον τοῦ Κοιμητηρίου τοῦ Ποταμοῦ (6ος αἰ.)

Εἶναι κοντά στό Κοιμητήριο καί θεωρεῖται τό παλαιότερο σωζόμενο κτίσμα τοῦ Ποταμοῦ. Στό δάπεδο σώζονται σπαράγματα ψηφιδωτοῦ δαπέδου τοῦ 6ου αἰ. Ἐπίσης, οἱ τοιχογραφίες τοῦ 13ου αἰ., πού ἀπεικονίζουν τούς ἁγίους Γεώργιο, Κήρυκο

καί Νοτάριο, καθώς καί τήν Ἀνάληψη, ἀποτοιχίστηκαν καί ἐκτίθενται στό Βυζαντινό Μουσείο Κυθήρων. Τά τυποποιημένα ἐπίπεδα πρόσωπα αὐτῶν τῶν ἁγίων εἶναι ἀπό τό ἴδιο καλλιτεχνικό ἐργαστήριο μέ τίς τοιχογραφίες τῆς ἁγίας Κυριακῆς στά Σανίδια καί τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου στίς Φοινικίες.

Φαίνεται ὅτι ὁ ἐρειπωμένος καί ὑποστυλωμένος σήμερα Ναός εἶναι νεότερος, ἀνήκει στό 13ο αἰ., χτίστηκε ὅμως πάνω σέ ἀρχαιότερο Ναό, ἐκ τοῦ ὁποῦ καί τό παλαιοχριστιανικό δάπεδο.

῾Οσιος Θεόδωρος. Παρεκκλίσιο Σεργίου καί Βάκχου στόν ῾Αγιο Θεόδωρο (7ος αἰ.)

Σύμφωνα μέ τό συναξάριο τοῦ 10ου αἰ. ὁ ῾Οσιος Θεόδωρος γεννήθηκε στήν Κορώνη τῆς Μεσσηνίας περί τό 880. Περί τό 921, ἐπί αὐτοκράτορα Ρωμανοῦ τοῦ Λεκαπηνοῦ, προερχόμενος ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου τῆς Διακονίας στή Μονεμβασία, ἔφθασε στά Κύθηρα, ὅταν ἡ νῆσος ἦταν «ἔρημος καί ἀοίκητος», λόγω τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Σαρακηνῶν τῆς Κρήτης. Στά Κύθηρα ἐμόνασε στόν παλαιοχριστιανικό Ναό τῶν ἁγίων

Σεργίου καί Βάκχου, πού φαίνεται εἶχε ἰδρυθεῖ στή θέση εἰδωλολατρικοῦ ναοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου. Τό 922 ὁ Ὅσιος Θεόδωρος ἐκοιμήθη. Μονεμβασιώτες ναυτικοί βρήκαν τό σκηνωμά του, τό ἔθαψαν καί ἡ παλιά Ἐκκλησία τῶν ἁγίων Σεργίου καί Βάκχου ἀφιερώθηκε στόν Ὅσιο. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου δημιουργήθηκε Μοναστήρι, τό ὁποῖο ἀπέκτησε περιουσία.

Σύμφωνα μέ τό χρονικό τοῦ Μοναχοῦ Χειλᾶ τοῦ 1460 τό Μοναστήρι κατά τό 13ο-14ο αἶ. ἀνήκε στή δικαιοδοσία τῶν Βενετῶν φεουδαρχῶν Βενιέρων. Κατόπιν τό Μοναστήρι ἀναλαμβάνει κάποιος πρωτοπαπᾶς Νοταρᾶς. Γύρω στά 1630 ὁ Ἐπίσκοπος Κυθήρων Ἀθανάσιος Βαλεριανός (μετέπειτα Μητροπολίτης Φιλαδελφείας-Βενετίας) ἵδρυσε τόν νέο Ναό, πού εἶναι ὁ μεγαλύτερος Ναός τῶν Κυθήρων σέ βυζαντινό ρυθμό. Ἀνήκει στόν τύπο τοῦ σταυροειδοῦς ἐγγεγραμμένου Ναοῦ μέ τροῦλο. Ἡ εἴσοδος τοῦ κυρίως Ναοῦ εἶναι ἀπό τή νότια πλευρά καί δίπλα ἀπό τήν εἴσοδο ἐσωτερικά ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου εἰς τόν ὁποῖον σώζεται ἡ ἐπιγραφή « ἐνθάδε... ἱερόν λείψανον ὀσίου πατρὸς Θεοδώρου τοῦ ἐν ἀσκήσει

λάμπαντος ἐν τῇ νήσῳ Κυθηρίων. Δέησις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Νικηφόρου Ἀρχιεπισκόπου Μόρμορη».

Ὁ Ναός ἔχει ὑποστεί πολλές ἐπισκευές πού ἀλλοίωσαν τίς ἀναλογίες καί τήν ἐμφάνιση τοῦ ἀρχικοῦ μνημείου, ὅπως τά ἐπιχρίσματα, ἡ ὑπερύψωση τοῦ δαπέδου καί ἡ νέα

κεράμωση. Πάνω ἀπό τήν κυρία εἴσοδο ἐντοιχίστηκε ἐντυπωσιακός θυρεός μέ ἀναμνηστική πλάκα, ἡ ὁποία φέρει τήν ἐξῆς ἐπιγραφή: «ΕΠΤΑΣΟ ΤΟΙΣ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΙΣ ΑΘΑΝΑΣΙΕ ΠΡΟΦΡΩΝ ΑΓΛΑΪΣΙ ΠΤΙΛΟΙΣ ΥΨΙΘΡΟΝΩ ΤΕΜΕΝΕΙ. ΟΞΥΤΑΤΟΙΣ ΔΕ ΜΑΚΑΡ ΑΡΕΤΑΩΝ ΒΕΝΘΕΣΙΝ ΑΥΘΙΣ ΛΗΨΗ ΦΩΣ ΑΠΛΕΤΟΝ

ΤΡΙΑΔΟΣ ΟΥΡΑΝΙΟΥ» Σέ ἐλεύθερη ἀπόδοση «Ἄθανάσιε ζηλωτή, πέταξες ψηλά μέ λαμπρά φτερά καί ξεπέρασες τή Διονυσιακή λατρεία καί ἀνέδειξες τόν παλιό ναό τοῦ Διονύσου σέ περίλαμπρο τέμενος. Μέ τό ἄπειρο δέ βάθος τῆς ἀρετῆς σου θά λάβεις ἄπλετο τό φῶς τῆς Οὐρανίου Τριάδος». Γύρω ἀπό τό Μοναστήρι δημιουργήθηκε οἰκιστικός χῶρος καί τό 1695 ἡ Ἱερά Μονή ἀριθμοῦσε 10 κελιά μέ Μοναχές καί δόκιμες, τελει δέ ὑπό τήν ἄμεση ἐποπτεία τοῦ Ἐπισκόπου Κυθήρων, γι' αὐτό ἀναφέρεται ὡς ὁ ἅγιος Θεόδωρος τῆς Ἐπισκοπῆς.

Στίς ἀπογραφές τοῦ 18ου αἰ. ἀναφέρεται σάν ἐνορία μέ 20 περίπου οἰκογένειες μέ τό ἐπώνυμο Ζαγλανίκης καί Βαμβακάρης οἱ περισσότερες. Τό 1788 ἐμόναζαν 4 Μοναχές, Ἐφημέριος δέ καί Ἡγούμενος ἦταν ὁ π. Μελέτιος Σοφιανός ἀπό τή γνωστή Μονεμβασιώτικη οἰκογένεια. Ἀπό τό 1808 μέχρι τό 1818 ἐφημέρευε ὁ ἱερομόναχος Νικόλαος Πρινέας, ἕνας εὐλαβέστατος κληρικός ἀπό τά Λογοθετιάνικα, φιλομαθής, ἐργατικός, καλλιγράφος καί συντηρητής. Ἐνα παλαιό Εὐαγγέλιο τοῦ 1748 ἀπό τό περίφημο τυπογραφεῖο τῆς Βενετίας τοῦ Ν. Γλυκέος, πού

ἀνῆκε στή Μονή τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου, ὁ ἱερομόναχος τό συντήρησε μόνος του καί κατά τή συνήθεια τῶν καλλιγράφων Μοναχῶν τοῦ Βυζαντίου ἔγραψε εἰς ἀνάμνησιν τά ἑξῆς: «1813 Ἰουνίου 16 ἀνακενήσθη τό παρόν θεῖον καί ἱερόν Εὐαγγέλιον ὑπό χειρός ἐμοῦ εὐτελοῦς Νικολάου ἱερομονάχου Πρινέα καί εὕρισκομένου μου εἰς τό Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου καί οἱ ἀναγινόσκοντες εὐχεσθέ μοι τό τάλανοι λέγοντες ὁ θεός ἐλεῆση τῷ κοποιάσαντι δόξα σοι ὁ θεός, οἱ μὲν χεῖρες σέποντε τάφω τό δέ παρόν μένη μέχρι τερμάτων».

Παρεκκλήσιον Ἁγίων Σεργίου καί Βάχχου
Παλαιοχριστιανικός Ναός πού φαίνεται

ὅτι ἰδρύθηκε στή θέση ἀρχαίου εἰδωλολατρικού ναοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου. Σ' αὐτό τό σημεῖο ἐμόνασε ὁ Ὅσιος Θεόδωρος προερχόμενος ἀπὸ τὴ Μονεμβασία κατὰ τό 921. Ἐκεῖ ἐκοιμήθη καί ὁ Ναός ἀφιερώθηκε στόν ὄσιο Θεόδωρο. Τό 1630 ὁ Ἀθανάσιος Βαλεριανός, Ἐπίσκοπος Κυθήρων, ἵδρυσε νέο Ναό πρὸς τιμὴν τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου σέ βυζαντινό ρυθμό. Στήν εἴσοδο τοῦ Ναοῦ ἐσωτερικά εἶναι ὁ τάφος τοῦ Ὁσίου.

Ἅγιος Γεώργιος στό Βουνό (6ος-7ος αἰ.)

Σέ ἓνα βουνό τῶν Κυθήρων ὕψους 355 μ. ἀπὸ τὴ θάλασσα, σέ μιά μαγευτική τοποθεσία ἀπὸ τίς σημαντικότερες τοῦ Αἰγαίου, μοναδική ἀπὸ στρατηγικῆς πλευρᾶς γιά τὴν ἐποπτεία τοῦ θαλάσσιου χώρου ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο μέχρι τὴν Κρήτη, στή θέση ἀρχαίου μινωικοῦ ἱεροῦ κορυφῆς, ἰδρύθηκε τό σπουδαιότερο παλαιοχριστιανικό μνημεῖο τῶν Κυθήρων, τό ὁποῖο χρονολογεῖται στό τέλος τοῦ 6ου ἀρχῆς τοῦ 7ου αἰ. καί εἶναι ἀπόδειξη ὅτι ὑπῆρχε στά Κύθηρα ἀκμάζουσα βυζαντινὴ πόλη στά χρόνια τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

Ἡ μεγάλη ἱστορική καί ἀρχαιολογική ση-

μασία τοῦ μνημείου ὀφείλεται στά σωζόμενα σπαράγματα ψηφιδωτοῦ διακόσμου τοῦ τέλους τοῦ βου, ἀρχῶν τοῦ 7ου αἱ. μέ συνθέσεις καί διακοσμητικά θέματα. Στό δάπεδο τοῦ κυρίως Ναοῦ ἱστοροῦνται ἵππεις πού τοξεύουν τά θηράματα, λεοπάρδαλις, πέρδικες καί ἄνδρας μέ ἐρυθρό ἔνδυμα, μέ κλαδιά κληματίδος γύρω γύρω. Στό Ἱερό Βῆμα μαί-

ανδροι, διάφορα πτηνά, μεταξύ τῶν ὁποίων πολύχρωμος φασιανός. Τά ψηφιδωτά τοῦ Ναοῦ μέ ψηφίδες πολύ μικρῶν διαστάσεων ἀπό μάρμαρο καί πολύχρωμες πέτρες εἶναι ἄριστης τέχνης, μέ ἀκρίβεια στά σχέδια, μέ ἀπλότητα καί φυσικότητα στίς κινήσεις. Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι ἀνήκουν σέ παλαιοχριστιανικό μνημεῖο πού προϋπῆρχε στήν

ίδια θέση, όπου σήμερα είναι ο Ναός του αγίου Γεωργίου. Στην είσοδο του Ναού χρησιμοποιήθηκε μαρμάρινο παλαιοχριστιανικό κατώφλι, ενώ στο φεγγίτη του δυτικού τοίχου χρησιμοποιήθηκε πεσσίσκος Τέμπλου της ίδιας περιόδου.

Τό κτίσμα στη μορφή πού έχει σήμερα είναι αποτέλεσμα μετασκευών μέ τροποποιήσεις και προσθήκες μετά από περιόδους εγκατάλειψης σέ φάσεις έρήμωσης τών Κυθήρων. Η οικοδομική ιστορία του Ναού δέν μπορεί νά καταγραφεί μέ βεβαιότητα, διότι δέν υπάρχουν γραπτές μαρτυρίες. Υπάρχει όπωσδήποτε ή παλαιοχριστιανική φάση μέ τά μοναδικά ψηφιδωτά και στίς έπόμενες πε-

ριόδους ἔχομε ἄλλες οἰκοδομικές φάσεις πού δέν μποροῦν νά χρονολογηθοῦν μέ ἀκρίβεια. Ὁ Ναός πού διασώζεται σήμερα ἀνήκει στό 17ο, 18ο αἰ. Τότε ἔγιναν ἐπισκευές, ἡ τοιχογράφηση καί τό Τέμπλο. Εἶναι μονόχωρος, καμαροσκέπαστος μέ εὐρύχωρη ἐξέχουσα ἡμικυκλική ἀψίδα στά ἀνατολικά, 3 τυφλά ἀψιδώματα στό βόρειο τοῖχο καί 2 στό νότιο. Ἡ καμάρα, ἡ ἀψίδα καί τά τόξα εἶναι ἀπό καλοπελεκημένους πωρόλιθους. Στά δυτικά τοῦ Ναοῦ ὑπάρχει μιᾶ προσθήκη, σάν νάρθηκας. Τό βόρειο τμήμα τῆς προσθήκης διαμορφώνεται σέ στέρνα, στό τοίχωμα τῆς ὁποίας ὑπάρχει μεγαλογράμματη ἐπιγραφή λειτουργικοῦ χαρακτήρα πού παραπέμπει στήν ἀκολουθία τῶν Θεοφανείων: ΦΩΝΗ ΚΑΙ ΖΩΗ ΦΩΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΑΣΜΕΝΩΝ.

Ἡ εἴσοδος εἶναι ἀπό τή νότια πλευρά, πάνω ἀπό τήν ὁποία ὑπάρχει πώρινο δίλοβο κωδωνοστάσιο. Τό Τέμπλο τοῦ Ναοῦ εἶναι χτιστό μέ πωρόλιθους, μέ πολύχρωμο διάκοσμο καί φέρει τή χρονολογία 1882 πάνω ἀπό τήν Ὠραία Πύλη. Κοσμεῖται μέ κιονίσκους πού ἀπολήγουν σέ διακοσμητικά κιονόκρανα καί ἀπό πάνω τό ἐπιστύλιο διακοσμεῖται

μέ κληματίδα. Ἀπό τίς νεότερες τοιχογραφίες ξεχωρίζει ὁ ἅγιος Γεώργιος ἔφιππος μέ στρατιωτική στολή, ἔργο τοῦ 1816 σύμφωνα μέ ἀφιερωματική ἐπιγραφή. Στήν ἀψίδα τοῦ ἱεροῦ πάνω ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα ἡ Θεοτόκος μέ τήν ἐπωνυμία Μυρτιδιώτισσα στόν τύπο πού διαμορφώθηκε στό Κύθηρα τό 19ο αἰ., ἐνῶ στό τεταρτοσφαιρίο εἶναι ἡ παράσταση τῆς Παναγίας δεομένης μέ τό Χριστό μπροστά στό στήθος της.

Ἁγιος Κοσμάς στό Παλιόκαστρο (7ος αἰ.)

Ὁ Ναός εἶναι ἓνα σπουδαιότατο παλαιοχριστιανικό μνημεῖο τοῦ 7ου αἰ. καί βρίσκεται στή θέση τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Κυθήρων (τά Ἄνω Κύθηρα τοῦ Θουκυδίδη) πού εἶναι ἐπίσης μία ἀπό τίς παλαιοχριστιανικές θέσεις τῶν Κυθήρων. Ἐξωτερικά δίνει τήν ἐντύπωση μονόκλιτου καμαροσκέπαστου Ναοῦ, ἐσωτερικά ὅμως μέ δύο σειρές κίωνων παίρνει τή μορφή τρίκλιτης βασιλικῆς. Οἱ κίονες εἶναι δωρικοῦ ρυθμοῦ μονόλιθοι ἀπό πωρόλιθο μέ δωρικά κιονόκρανα καί εἶναι κατάλοιπα τῆς ἀρχαίας πόλεως. Πιθανόν νά προέρχονται καί ἀπό τό ναό τῆς Ἀφροδίτης. Καί στήν τοι-

χοποιία τοῦ Ναοῦ χρησιμοποιήθηκε ὑλικό ἀπό τήν ἀρχαία πόλη. Ὁ Ναός εἶχε ζωγραφικό διάκοσμο σέ δύο στρώματα. Σήμερα σώζεται ἡ Πλατυτέρα καί ἡ Ἄκρα Ταπείνωσις εἰς τό ἱερό καί στούς τοίχους τοῦ Ναοῦ σποραδικά μικρά τεμάχια. Ὁ Ναός ἦταν μετόχι τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῶν Μηάτων, πού ἦταν Πριναδική Ἐκκλησία. Τό 1790 νοικοκύρης τοῦ Ναοῦ ἦταν ὁ Ἰωάννης Πρινεάς-Λουτζῆς, πού τόν ἀφήνει στόν ἐγγονό του Γιάννη Πρινεά «&.νά ἔχει χρέως, ὅταν εἶναι ἡ χρονέα του στόν ἅγιο Κοσμά, νά κάμνη αὐτός ταῖς δύο ἑορταῖς τῆς χάρις του, ἦγουν τοῦ Νοεμβρίου καί Ἰουλίου, κάνοντας τριῶν μισοπινάκων ψωμί, κάθε φορά δηλαδή εἰς κάθε ἑορτήν, ὅπου ἤθελε τοῦ πέση ἡ χρονέα...».

Ἅγιος Παντελεΐμων στὴν Παλιόπολι (7ος αἰ.)

Σπουδαῖο μνημεῖο τῆς παλαιοχριστιανικῆς Παλιόπολης, τό ὁποῖο χρονολογεῖται στὸν 7ο αἰ. καί ἀνήκει σέ μιά ἐποχὴ γιὰ τὴν ὁποία δέν διαθέτομε γραπτές πηγές. Ἀπὸ τὰ ἀρχαιολογικά εὐρήματα φαίνεται ὅτι ἡ παλαιοχριστιανικὴ Παλιόπολη ἦταν κατοικημένη καί ἤκμασε ἀπὸ 4ο-7ο αἰ. Ἄλλες πα-

λαιοχριστιανικὲς θέσεις στὰ Κύθηρα εἶναι στὸ Παλιόκαστρο, στὸ Μινωϊκὸ ἱερό κορυφῆς, στὴν περιοχὴ τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου καί στὸν Ποταμὸ μέ τοὺς Ναοὺς τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὸ Βουνό, τῶν Ἁγίων Σεργίου καί Βάκχου καί τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἀντίστοιχα. Ὁ Ναὸς τοῦ ἁγίου

Παντελεήμονος στον κώδικα του Ἐπισκόπου Νεκταρίου Βενιέρη ἀναφέρεται ὡς Ἀρχιστράτηγος καί ἡ τοποθεσία ἀπό παλιά ὀνομάζεται «στόν Ἀξιστράτηγο». Φαίνεται ὅτι μέ τήν πάροδο τῶν ἐτῶν ἐπεκράτησε ἡ θερινή ἐορτή τοῦ ἁγίου Παντελεήμονα καί σιγά σιγά ξεχάστηκε σέ ποιόν ἦταν ἀφιερωμένος ἀρχικά ὁ Ναός, ὅπως συνέβη καί μέ ἄλλους Ναούς στά Κύθηρα. Ὁ Ναός εἶναι κοντά στήν ἀρχαία Σκάνδεια καί βρίσκεται μέσα στό κτῆμα τοῦ Δημητρίου Κοντολέοντος ἀπό τά Βιαράδικα, χάρις στόν ὁποῖον διασώθηκε ἀπό βέβαιη κατάρρευση.

Ἅγιος Ἀνδρέας στοῦ Χαρκέα στό Λειβάδι (10ος αἰ.)

Ὁ Ναός εἶναι ὁ παλαιότερος στό Λειβάδι χτισμένος στό κέντρο τοῦ συνοικισμοῦ τοῦ Πάνω Λειβαδίου. Εἶναι ἀπό τά σπουδαιότερα Βυζαντινά μνημεῖα τῶν Κυθέρων καί ἔχει διαδοχικά στρώματα ζωγραφικῆς ἀπό τό 10ο μέχρι τό 17ο αἰ. Κατά καιροῦς ἔγιναν ἐκτεταμένες ἐργασίες συντήρησης, στερέωσης καί μία σειρά ἀποτοιχίσεων ἀπό ὀρισμένα τμήματα τοῦ Ναοῦ. Σημαντικότερες ἦταν οἱ

ἀποτοιχίσεις τοῦ στρώματος ζωγραφικῆς τοῦ 11ου καί τοῦ 13ου αἰ. Ἀπό ἀρχειακές πηγές γνωρίζομε ὅτι ὁ Ναός ἀνήκε στήν οἰκογένεια Μεγαλοοικονόμου πού ἤρθε στά Κύθηρα ἀπό τήν Πελοπόννησο μετά τήν ἄλωση τοῦ Μυστρά τό 1461. Μεταξύ τῶν κτητόρων ἀναφέρεται καί κάποιος Μιχάλης Λευτέρης-Χαρκέας. Ἀνάμεσα στίς τοιχογραφίες εἶναι μία γυναικεία μορφή ἀπό τήν οἰκογένεια τῶν κτητόρων μέ ἀφιερωματική ἐπιγραφή «ΜΝΗΣΤΗΤΗ Κ(ΥΡΙ)Ε τήν ΨΥΧΗΝ (ΤΗΣ) ΚΕΚΙΜΗΜΕΝΗΣ ΔΟΥΛΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΡΕΛΙΑΣ ΜΕΓΑΛΟΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΑΣ ΥΣ ΑΦΕΣΗΝ ΑΜΑΡΤΗΟΝ»

Ἅ Ο Ναός χτίστηκε σέ διάφορες φάσεις. Στή σημερινή του μορφή εἶναι σταυροειδής

ἐγγεγραμμένος μέ τροῦλο καί μέ μεταγενέστερο νάρθηκα. Ἴσως νά πέρασε ἀπό 5 διαδοχικές οἰκοδομικές φάσεις, δηλαδή τό ἀρχικό κτίσμα νά ἦταν μονόχωρο Κυθηραϊκοῦ ρυθμοῦ μέ τροῦλο, ὅπως ὁ ἅγιος Νίκων καί νά ἔγινε τό 10ο αἰ. Στή συνέχεια ἔγινε σταυροειδής ἐγγεγραμμένος μέ τροῦλο. Κατόπιν ἔγιναν προσθήκες, ἀνακατασκευές, ἐνισχύσεις καί προσθήκη τοῦ Τέμπλου. Τό καμπαναριό προσετέθη στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ

αἰ. τά στρώματα τῶν τοιχογραφιῶν διακρίνονται σέ βυζαντινά καί μεταβυζαντινά. Μερικές ἀπό τίς ἀποτοιχισμένες τοιχογραφίες ἐκτίθενται στό Βυζαντινό Μουσεῖο Λειβαδί-

ου. Οί βυζαντινές τοιχογραφίες ἀνήκουν στό 10ο-13ο αἰ. καί οἱ μεταβυζαντινές στό 16ο-17ο αἰ. Ὁ εἰκονογραφικός διάκοσμος εἶναι πλουσιότατος. Ἡ καλύτερα διατηρούμενη παράσταση εἶναι ἡ Ἀνάληψη στήν κάμαρα τοῦ Ἱεροῦ Βήματος. Τό 1729 ὁ παπα Παῦλος Μεγαλοκονόμος ποτέ Γιάννη Καρδαρά ἀφήνει μέ τή διαθήκη του, στόν Ἅγιο Ἀνδρέα, στήν Ἐκκλησία του, βιβλία χωράφια κ.α. (51, φιλιτζα, φ.121) Τό 1762 ἀδελφοί καί νοικοκυροί τοῦ ἁγίου Ἀνδρέα εἶναι ὁ Μανώλης Μεγαλοκονόμος τοῦ Παύλου, ὁ Σάββας Μεγαλοκονόμος τοῦ Φραγκιά, ὁ Φραγκίσκος Μεγαλοκονόμος τοῦ παπα Γιώργη, Γιώργης Μεγαλοκονόμος τοῦ παπα Σπηλιότη καί Μιχάλης Λευθέρης τοῦ Ἀναστάση (63, β. 2, φ43 καί 96ρ) Ὁ Ναός λειτούργησε σάν ἐνοριακός κατά τό 18ο καί 19ο αἰ. οἰκογενειῶν μέ τό ἐπώνυμο Μεγαλοκονόμος-Μπουκῆς οἱ περισσότερες.

Ὁ ἅγιος Πέτρος στους Ἀραιούς (10ος-12ος αἰ.)

Ὁ ἅγιος Πέτρος στους Ἀραιούς εἶναι βυζαντινός Ναός σταυροειδής ἐγγεγραμμένος μέ τροῦλο μέ σπουδαῖες τοιχογραφίες τοῦ

12ου, 13ου, 15ου, 16ου αϊ. Ὁ Ναός χρονολογείται μετά τό 961 καί πρίν τό 1204 καί ἔχει ἀναστηλωθεῖ ἀπό τήν ἐνορία καί τήν Ἀρχαιολογική Ὑπηρεσία.

Θεολόγος στόν Κάλαμο στί Χαμιλί (12ος αϊ.)

Ἀρχιτεκτονικά ἀνήκει στό γνωστό Κυθηραϊκό τύπο τοῦ τετράγωνου Ναοῦ μέ ἡμισφαιρικό θόλο. Λόγω τῆς ἀπομακρυσμένης τοποθεσίας στήν ὁποία ἔχει χτιστεῖ καί λόγω τῆς γειννίας μετῆ θάλασσα στά ἀνατολικά παράλια τοῦ νησιοῦ, ἡ κατασκευή τοῦ Ναοῦ ἔχει ἀμυντικό χαρακτήρα. Ἐτσι ἐκτός ἀπό τή θύρα τοῦ Ναοῦ δέν ὑπάρχει ἄλλο

ἄνοιγμα καί τόν τροῦλο τοῦ Ναοῦ περιβάλλει ὑψηλό καί ἰσχυρό στηθαῖο, σάν ἔπαλξη. Ἡ ἄνοδος σ' αὐτό τό παρατηρητήριο γινόταν μέ κινητή ξύλινη κλίμακα ἀπό τό ἐσωτερικό τοῦ Ναοῦ. Κάτω ἀπό τό ἐπίχρισμα

ὑπάρχουν τοιχογραφίες. Ἄνηκε στήν οἰκογένεια Δαρμάρου (117, β 2, σελ. 90) (75, β4, φ 9ν) τό 1858 τόν Ναό ἐξουσιάζει ὁ Ἰάκωβος Μαυρομάτης ποτέ Ζαχαρίου, ὁ ὁποῖος τόν παραχωρεῖ γιά 2 χρόνια πρὸς τόν ἱερέα Μηναῖ Τζάννε τοῦ Μάρκου ἀπό τό Λειβάδι νά ἱερουργεῖ μία φορά τήν ἐβδομάδα καί νά κάνει καλλιέργειες στό Ναό. Δίπλα ἀπό τό Ναό ὑπάρχουν προσκτίσματα γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῶν προσκυνητῶν.

Ἅγιος Νικήτας στὸν Κάλαμο (Παλιὸς Ναὸς 12ου αἰ.)

Εἶναι ὁ κοιμητηριακὸς Ναὸς τοῦ Καλάμου καὶ ἀρχιτεκτονικά ἀνήκει στὸ γνωστὸ Κυθηραϊκὸ τύπο, δηλ. τετράγωνος μὲ ἡμισφαιρικὸ θόλο. Εἰς τὴν ἀνατολικὴ πλευρά, στὸ ἅγιο Βῆμα σχηματίζεται μίᾳ ἡμικυκλικὴ ἀψίδα, ἐνῶ στὴ δυτικὴ εἶναι ἡ εἴσοδος τοῦ Ναοῦ μὲ λαξευτοὺς πωρόλιθους πού ἀπολήγει σὲ τόξο σχεδιασμένον μὲ διπλὸ κέντρο. Ἡ τοιχοποιΐα

τῆς δυτικῆς πλευρᾶς εἶναι περισσότερο φροντισμένη. Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Ναοῦ, κάτω ἀπὸ τὸ ἐπίχρισμα, ὑπάρχει ζωγραφικὸς διάκο-

σμος, ὁ ὁποῖος ἐάν ἀποκαλυφθεῖ καί μελετηθεῖ θά βοηθήσει στή χρονολόγηση τοῦ μνημεῖου. Ὅπωςδήποτε οἱ Ναοί αὐτοῦ τοῦ τύπου στά Κύθηρα εἶναι Βυζαντινά μνημεῖα καί χρονολογοῦνται γύρω στό 12ο αἰώνα.

Ἅγιος Δημήτριος στά Καμπιάνικα (12ος-13ος αἰ.)

Ἐνα ἀπό τά σπουδαία Βυζαντινά μνημεῖα τῶν Κυθέρων πού χρονολογεῖται τό 12ο-13ο αἰ. Εἶναι μονόχωρος, τετράγωνος, Κυθηραϊκοῦ τύπου, μέ ἀψίδα ἐξέχουσα μέ ψηλό τύμπανο σάν πύργο, πού στηρίζεται σέ 4 γωνιακά ἡμιχώνια. Οἱ στέγες καλύπτονται μέ σχιστολιθικές πλάκες. Τό 1965 ἔγινε ἐπιμελημένη ἀναστήλωση στό Ναό ἀπό τήν Ἀρχαιολογική Ὑπηρεσία καί ἀναδείχθηκαν τά ἀρχιτεκτονικά στοιχεῖα καί συντηρήθηκαν οἱ τοιχογραφίες, οἱ ὁποῖες σέ ὀρισμένα σημεῖα διακρίνονται σέ ἐπάλληλα βυζαντινά στρώματα. Μελετήθηκαν 5 στρώματα μέ βυζαντινές καί μεταβυζαντινές παραστάσεις, πού χρονολογοῦνται 13ο, 14ο, 15ο, 17ο, 18ο αἰ. Στήν ἀψίδα, ἐκατέρωθεν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, εἰκονίζονται οἱ δύο ἀνώνυμοι ἀφιερωτές,

ζεῦγος ἀνδρός καί γυναικός σέ προσκύνηση
μέ ἀρχοντική βυζαντινή ἐνδυμασία. Ὑπάρ-
χει στή βάση τοῦ τρούλου βυζαντινή κτητο-
ρική ἐπιγραφή δυσανάγνωστη, καθώς καί
σπαράγματα βυζαντινῆς καί μεταβυζαντινῆς
ἀφιερωματικῆς ἐπιγραφῆς. Τό 1615 ὁ παπᾶ
Ἀνδρέας Κυριάκης τοῦ Νικολάου ἀφήνει
στό Ναό ὅλα τά βιβλία του καί τά ἱερά ἄμφια.

Ἅγιος Νίκων στή Ζαγλανικιάνικα (12ος-13ος αἰ.)

Στή θέση Ζαγλανικιάνικα βρίσκεται ὁ βυ-
ζαντινός Ναός τοῦ ἁγίου Νίκωνα, πού εἶναι
ἓνα ἀπό τά κομψότερα μνημεῖα στή Κύθηρα.

Εἶναι μονόχωρος Κυθηραϊκοῦ ρυθμοῦ, μέ μεγάλο τροῦλο πού στηρίζεται σέ ἡμιχώνια καί μέ δύο κόγχες στό ἱερό Βῆμα. Αὐτός ὁ τύπος τοῦ 4γωνου Ναοῦ μέ Τρούλο διαμορφώθηκε στά Κύθηρα γύρω στόν 11 αἰ. Εἶναι σέ πολύ καλή κατάσταση μετά τίς ἀναστηλωτι-

κές ἐργασίες τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας τό 1965 καί τό 1974 μέ ἐπίστρωση τοῦ δαπέδου, ἀνακεράμωση, ἀρμολόγημα κτλ. Οἱ τοιχογραφίες τοῦ Ναοῦ, πού σώζονται σέ σπαράγματα, εἶναι βυζαντινές τοῦ 12ου- 13ου αἰ. σέ δύο στρώματα καί μεταβυζαντινές τοῦ 16ου αἰ. Οἱ βυζαντινές εἶναι ἐξαιρετικῆς τέ-

χνης, αλλά σώζονται μόνο σέ όρισμένες μορφές όλόσωμων άγιων πού κοσμοῦν τά ήμιχώνια. Κάποιες από τίς μεταβυζαντινές τοιχογραφίες του κτιστου Τέμπλου έχουν αποτοιχισθεί από την Ἀρχαιολογική Ὑπηρεσία καί εκτίθενται στό Βυζαντινό μουσειο Κυθήρων. Ἐντός του Ναου άνευρέθη χάλκινο νόμισμα τής Βενετίας μέ την έπιγραφή Ἰωάννης Κορνήλιος ὁ Δούξ. Ὁ Ναός χρονολογεῖται πρίν τό 1200.

Ἅγιος Κοσμάς στίς Πελάδες στά Φριλιγκιάνικα (12ος-13ος αἰ.)

Βυζαντινό μνημεῖο μέ τοιχογραφίες του 12ου καί 13ου αἰ., καθώς καί μεταβυζαντινές του 17ου καί 18ου αἰ. Εἶναι δύο Ναοί καμαροσκέπαστοι, προσκεκολλημένοι πού επικοινωνοῦν μέ τοξωτά ανοίγματα. Στά δυτικά προστέθηκε μεταγενέστερα ἕνας κοινός καμαροσκέπαστος νάρθηκας. Στήν τοιχοποιία του νότιου Ναου πού εἶναι παλαιότερος ἔχει γίνει χρήση ὑλικῶν από αρχαῖα κτίρια. Καί οἱ δύο Ναοί ἔχουν αξιόλογο ζωγραφικό διάκοσμο μέ ἔργα καλῆς ποιότητας καί ἐπιμελοῦς ἐκτελέσεως. Στό νότιο Ναό ἡ Ἀνάληψη, παράσταση

ἐξαιρετικῆς τέχνης, ἡ ὁποία μᾶς ὀδηγεῖ στήν ἀναγέννηση τῆς τέχνης κατά τήν ἐποχή τῶν Κομνηνῶν. Ὁ ἀγιογράφος τῆς παράστασης θυμίζει ἕναν ἀπό τούς ἀγιογράφους τοῦ ἀγίου Δημητρίου στό Πούρκο. Ἄλλες παραστά-

σεις εἶναι ἡ Δέηση, μορφές ἀγίων, οἱ Ἄρχάγγελοι, ὁ Χριστός, ὁ ἅγιος Κοσμάς, ἡ ἅγια Παρασκευή μέσα σέ δίσκους. Στό βόρειο Ναό ὑπάρχουν 2 στρώματα τοιχογραφιῶν. Τό 1844 ὁ Ἱερέας Κοσμάς Κασιμάτης τοῦ Ἱερέως Ἰωάννου ἀπό τό Κυπέρι ἔλαβε ἀπό τό

Ἐπιχώριον Συμβούλιον σέ λιβέλο παντοτινό τήν Ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ μέ ὅ,τι τοῦ ἀνήκει. Ὁ Ἱερέας ὑποχρεοῦται νά ἐπισκευάσει τό Ναό, διότι οἱ τοῖχοι καί ὁ θόλος κινδυνεύουν νά καταρρεύσουν ἀπό τήν παλαιότητα. Ἐπίσης ὑποχρεοῦται αὐτός καί οἱ κληρονόμοι του νά καταβάλλουν κάθε χρόνο ἐνοίκιο 4 σελίνια καί 4 πένες στόν Πανιερώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κυθήρων, διότι ὁ Ναός τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ εἶναι μετόχι τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου, ὁ ὁποῖος ἀνάκαθεν ἀνήκει στήν Ἀρχιεπισκοπή.

Ὁσιος Θεόδωρος στοῦ Καψέα (13ος αἰ.)

Βυζαντινό μνημεῖο ἀφιερωμένο στόν Ὁσιο Θεόδωρο, Προστάτη τῶν Κυθήρων. Εἶναι μονόχωρος, καμαροσκεπαστος, μέ ἡμικυλινδρική ἀψίδα ἐξέχουσα, μέ βυζαντινές τοιχογραφίες τοῦ 13ου αἰ. καί μεταβυζαντινές τοῦ 18ου αἰ. Στή βόρεια καί στή νότια πλευρά ἔχει 3 τυφλά ἀψιδώματα. Ἡ στέγη καλύπτεται μέ ὀχελόπλακες, ἐγχώριες πλάκες τῶν Κυθήρων, πού χρησιμοποιοῦσαν πρῖν τά κεραμίδια. Στήν τοιχοδομία ὑπάρχουν γωνιόλιθοι ἐπιμελημένης κατεργασίας

καί ὀρθογώνιοι πελεκητοί δόμοι μέ μικρούς λίθους καί σπασμένα κεραμίδια στούς ἀρμούς. Βυζαντινές τοιχογραφίες σώζονται στό ἱερό καί στόν κυρίως Ναό. Στό Ἱερό ὁ Μελισμός μέ τό γυμνό Χριστό μεταξύ δύο ἀγγέλων, ἐνῶ δεξιά καί ἀριστερά τοῦ Μελι-

σμοῦ σώζεται τμήμα ἀπό 6 συνολικά ἱεράρχες. Στό Τέμπλο ὑπάρχουν μεταβυζαντινές τοιχογραφίες. Στήν Ὠραία Πύλη ὑπάρχει μεταβυζαντινή ἀφιερωματική ἐπιγραφή: «Δέησις του δούλου του Θεοῦ Γεωργίου Λιανού ἀμα σιβήου αὐτοῦ» (sic). Στή βόρεια πλευρά σέ ξεχωριστό πλαίσιο ὁ Ὅσιος Θεόδωρος τῶν Κυθήρων μέ σταυρό καί τήν ὀχυρωμένη πολιτεία στά χέρια του.

Ἅγια Βαρθάρα στὸν Κόλιμπο (13ος αἰ.)

Κοντά στό Δρυμωνάρι (Κυπριωτιάνικα) εἶναι ἓνα βυζαντινὸ μνημεῖο μέ τοιχογραφίες τοῦ 13ου αἰ. καί μεταβυζαντινές τοῦ 18ου αἰ. Ὁ Ναός εἶναι μονόχωρος, καμαροσκέπαστος μέ ἄριστα λαξευμένους πωρόλιθους μέ ντόπιες σχιστολιθικές πλάκες στή στέγη, τίς λεγόμενες ὀχελόπλακες. Δίπλα στό Ναό εἶναι ἓνας ἐρειπωμένος πύργος τοῦ 13ου αἰ. πού κάποτε λειτουργοῦσε σάν φρυκτωρία, ἡ μόνη πού σώζεται στά Κύθηρα καί ἦταν κομμάτι ἑνὸς δικτύου πού χρησιμοποιήθηκε ἀπό τοὺς Βυζαντινοὺς καί τοὺς Βενετούς ἀργότερα, γιά τή μετάδοση μηνυμάτων καί προστασία τοῦ τόπου ἀπό τίς πειρατικές ἐπιδρομές.

Ἅγιος Βλάσιος στὰ 5 Πηγάδια (13ος αἰ.)

Βυζαντινό μνημεῖο μέ τοιχογραφίες τοῦ 13ου αἰ. καθώς καί μεταβυζαντινές τοῦ 17ου αἰ. Εἶναι συγκρότημα ἀπό 2 Ναοὺς πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Βλάση καί τῆς Παναγίας. Καί οἱ δύο Ναοί εἶναι μονόχωροι καμαροσκέπα-

στοι. Μεταγενέστερα και οι δύο Ναοί έπηυ-
ξήθησαν με την προσθήκη χαμηλότερου κα-
μαροσκεπούς νάρθηκα. Ο βόρειος Ναός πού
είναι παλαιότερος, διατηρεί την επικάλυψη
από βυζαντινά κεραμίδια και έχει χτιστό
Τέμπλο. Ο νότιος Ναός στη θέση του
Τέμπλου έχει ενισχυτική ζώνη. Και στους
δύο Ναούς ανοίγονται ανά δύο ημικυκλικές
κόγχες στο Ίερό. Αυτοί οι δίδυμοι μονοκά-
μαροι Ναοί εξωτερικά έχουν απλούστατη
έμφάνιση, αλλά εσωτερικά ο επισκέπτης μέ-
νει κατάπληκτος από τον έκτεταμένο τοιχο-
γραφικό διάκοσμο, ένα σύνολο με εξαιρετι-
κό ενδιαφέρον για την καλή ποιότητα των πε-
ρισσότερων τοιχογραφιών και για την ποικι-
λία των τεχνοτροπιών, πού μαρτυρούν ποι-
κίλα καλλιτεχνικά ρεύματα στα Κύθηρα κα-
τά τό 12ο, 13ο αι. Φαίνεται ότι για την άγιο-
γράφηση δούλεψαν τουλάχιστον 3 άγιογρά-
φοι και η όλη έργασία έγινε σε 2-3 περιόδους.
Καταφανής είναι η έπιδεξιότητα των άγιο-
γράφων, η φαντασία και η ικανότητα εις την
έκτέλεση των σχεδίων, στο συνδυασμό των
χρωμάτων και στην απόδοση των εκφράσε-
ων. Εις τό βόρειο Ναό οι σκηνές είναι μεγά-
λες με λίγες μορφές. Σε μία από αυτές ο έφιπ-

πος ἅγιος Θεόδωρος κρατεῖ τὰ ἡνία τοῦ εὖσωμου καί ὀρμητικοῦ ἀλόγου μέ τό κατάκοσμο «ἀναπετάριν» νά ἀνεμίξει. Στό νότιο Ναό πού εἶναι μεταγενέστερος τοῦ βορείου, ὑπάρχουν δύο στρώματα τοιχογραφιῶν. Ἡ μεγαλοπρεπής ἔνθρονη Θεοτόκος μέ πλούσια διακόσμηση σέ μία ἀπό τίς δύο κόγχες τοῦ ἱεροῦ θυμίζει ἀριστοκρατικότερα μνημεῖα καί μπορεῖ νά χρονολογηθεῖ περί τό 1200. Ἐντύπωση προκαλεῖ στό μέτωπο τῆς ἀψίδας ἡ τεράστια προτομή τοῦ Χριστοῦ Ἐπιφανοῦ. Στό βόρειο τοῖχο ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.

Ἅγιος Γεώργιος στόν Παλιόπυργο στά Ντουριάνικα (13ος αἰ.)

Βρίσκεται σέ ἀπόσταση 7 χιλιομέτρων ἀπό τὰ Ντουριάνικα, στή θέση Ἐκρωτήρι, σέ δύσβατη περιοχὴ καί εἶναι βυζαντινό μνημεῖο τοῦ 13ου αἰ. Ἐπισημάνθηκε τό 1975 ἀπό τήν ἀρμόδια ὑπηρεσία, ἐνῶ οἱ ἐργασίες ἀναστήλωσης τοῦ μνημείου καί συντήρησης τῶν τοιχογραφιῶν ἄρχισαν τό 1984 καί ἔτσι σώθηκε ἀπό βέβαιη κατάρρευση. Εἶναι μονόχωρος, καμαροσκέπαστος, μέ ἀψίδα ἡμικυλιν-

δορική ἐξέχουσα, μέ χτιστό Τέμπλο καί μέ μεταγενέστερο νάρθηκα ἐπίσης καμαροσκέπαστο. Ἡ τοιχοποιΐα εἶναι μέ σειρές ἀπό ἀκατέργαστους λίθους καί μέ θραύσματα πλίνθων στούς ἀρμούς.

Ἡ στέγη καλυπτόταν ἀπό σχιστολιθικές πλάκες, ὅπως ὄλα τά βυζαντινά μνημεῖα τῶν Κυθήρων. Κατά τό 1984-1985 ἔγιναν σημαντικές ἀναστηλωτικές ἐργασίες ἀπό τήν Ἀρχαιολογική Ὑπηρεσία. Οἱ βυζαντινές τοιχογραφίες τοῦ Ναοῦ εἶναι ὀργανωμένες σέ ζῶνες καί οἱ παλαιότερες χρονολογοῦνται τό

1275. Ὑπάρχει μιά κτητορική ἐπιγραφή ἀπὸ τὴν ὁποία προσδιορίζεται ἡ χρονολογία ἴδρυσης τοῦ Ναοῦ τὸ 1275 ἀπὸ τὸν ἱερωμένο Ἰωαννίκιο κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Γρηγορίου Μητροπολίτου Μονεμβασίας.

Τὸ ἔτος 1275 εἶναι κρίσιμο γιὰ τὴν ἱστορία τῶν Κυθῆρων, διότι μετὰ τὴν ἀνάκτηση τῆς Κων/πολης ἀπὸ τὸ Μιχαὴλ Παλαιολόγο, Μονεμβασιῶτες μέ ἐπικεφαλῆς τοὺς Νοταράδες ἔδιωξαν τοὺς Βενιέρους ἀπὸ τὰ Κύθηρα, τὰ ὁποία περιῆλθαν στὴ δικαιοδοσία 3 βυζ. ἀρχόντων, ἓνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἦταν ὁ Παῦλος Νοταρᾶς, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται τὸ 1275 ὡς ἄνθρωπος τοῦ αὐτοκράτορα καὶ καπιτάνος τῶν Κυθῆρων.

Ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶν Κυθῆρων ἐπανῆλθε στὴ δικαιοδοσία τοῦ Μητροπολίτη Μονεμβασίας, ὁ ὁποῖος σπεύδει νὰ ἐπικυρώσει τὸ γεγονός μέ τὴν ἴδρυση τοῦ Ναοῦ.

Ἁγιος Πολύκαρπος στὶς Φοινικίες (13ος αἰ.)

Οἱ Φοινικίες εἶναι μιά περιοχὴ στὶς ἔξοχες τῶν Λογοθετιανίων καὶ ἔχει μεγάλο ἀρχαιολογικὸ ἐνδιαφέρον. Λέγεται ὅτι ἀπὸ αὐτὴν

προέρχεται ένας πολύτιμος λίθος στό μουσειο του Βερολίνου. Σύμφωνα μέ τήν τοπική παράδοση ἐκεῖ κατοικοῦσαν Φοῖνικες πού φέρανε στά Κύθηρα τήν ἐπεξεργασία τῆς πορφύρας. Σήμερα δέν σώζονται ἐρείπια οἰκιῶν,

σώζεται ὁμως ὁ ἅγιος Πολύκαρπος, ἕνα βυζαντινό μνημεῖο τοῦ 13ου αἰ. Ὁ Ναός εἶναι μικρῶν διαστάσεων μονόχωρος, καμαροσκέπαστος μέ δύο ἐνισχυτικά τόξα καί σχιστόπλακες στή στέγη. Οἱ βυζαντινές τοιχογραφίες τοῦ Ναοῦ ἀνήκουν στό 13ο αἰ., ἐνῶ οἱ μεταβυζαντινές ἀνήκουν στό 17ο-18ο αἰ.

Ὁ Ναός ἀναφέρεται στὸν κατάλογο τῶν ἑξωμονίων τῆς παλιᾶς ἀρχιερατικῆς περιφέρειας τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου, ἱερουργοῦσαν δέ σ' αὐτόν οἱ Ἐφημέριοι τῶν Λογοθετιανῶν. Τὸ 1969 καὶ 1972 ἔγιναν ἀναστηλωτικὲς ἐργασίες καὶ συντήρηση τῶν τοιχογραφιῶν ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία.

Ὁ Ἅγιος Νικόλαος στὶς Μολιγκάτες (13ος αἰ.)

Μνημεῖο τοῦ 13ου αἰ. Μονόχωρος, καμαροσκέπαστος, με χριστό Τέμπλο καὶ ἀψίδα ἐξέχουσα. Ἡ στέγη ἔχει σχιστολιθικὲς

πλάκες. Φαίνεται ότι τό αρχικό κτίριο έρειπώθηκε καί ξαναχτίστηκε. Σήμερα σώζεται έρειπωμένος καί κάποιες τοιχογραφίες αποτοιχίστηκαν.

‘Ο Άγιος Νικόλαος στό Καψάλι (13ος αϊ.)

Μαρτυρεΐται τό 1697. ‘Ο Ναός εΐναι δισπόστατος, όπως καί άλλοι Ναοί του άγιου Νικολάου στά Κύθηρα, μέ δεύτερο Βήμα άφιερωμένο στον άγιο Σάββα. Δίχωρος Ναός μέ δύο καμάρες καί δύο έξέχουσες άψίδες. ‘Ο Ναός του άγιου Σάββα μικρότερος, μέ ξύ-

λινο μικρό Τέμπλο καί ξεχωριστό ἅγιο Βῆμα, τό ὁποῖο ἐπικοινωνεῖ μέ τό Βῆμα τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ὁ Ναός τοῦ ἁγίου Νικολάου μεγαλύτερος, μέ ξύλινο Τέμπλο καί τήν εἰκόνα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ἡ ὁποία γιορτάζει ὡς φιλοξενούμενη ἁγία. Ἡ εἴσοδος εἶναι ἀπό τή νότια πλευρά μέ μικρό δίλοβο καμπαναριό.

Ἅγιος Νικόλαος καί Ἅγιος Σάββας στό Βύθουλα (13ος αἰ.)

Ἐξω ἀπό τόν Ποταμό, πρὸς βορρᾶν, κοντά στόν παλαιό οἰκισμό Βύθουλας, πού ἄλλοτε ὀνομαζόταν Κακνιάνικα, στή θέση Τσαγκάρι, ὑπάρχει διπλός Ναός τοῦ ἁγίου Νικολάου καί τοῦ ἁγίου Σάββα. Στόν Ναό ὑπάρχει ἓνα χάραγμα τοῦ ἔτους 6836 ἀπό κτίσεως κόσμου, δηλ. τοῦ 1327 μ.Χ. Ὁ βόρειος Ναός τοῦ ἁγίου Σάββα εἶναι καμαροσκέπαστος μέ ὠραίους πελεκητούς πωρόλιθους. Ὁ νότιος Ναός τοῦ ἁγίου Νικολάου, τοῦ ὁποίου ἡ στέγη ἔχει καταρρεύσει, εἶναι ἀρχαιότερος καί ἦταν καμαροσκέπαστος μέ ὠραίους πελεκητούς πωρόλιθους στόν θόλο (θολίτες) κατά τό ἰσοδομικό σύστημα, ὅπως καί στήν ἀψίδα τοῦ ἱεροῦ, στά ἐσωτερικά τό-

Ξα καί στήν ὠραία πύλη στό κτιστό Τέμπλο. Ἡ στέγη ἦταν μέ κορασάνι καί σχιστολιθικές πλάκες. Ἐντυπωσιακό εἶναι τό πώρινο περιθύρωμα τῆς εἰσόδου στό νότιο τοῖχο ὑστερογοθτικῆς ἐνετικῆς τεχνοτροπίας.

Οἱ βυζαντινές τοιχογραφίες τοῦ Ναοῦ χρονολογοῦνται τό 13ο ,14ο αἰ. καί ἀνήκουν

σέ τρεῖς φάσεις, ἐνῶ σέ κάποια σημεῖα ὑπάρχουν δύο ἐπάλληλα στρώματα. Χαρακτηριστικές εἶναι οἱ σκόπιμες φθορές στά πρόσωπα τῶν ἀγίων. Διακρίνονται ἡ μορφή τῆς Παναγίας, ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαήλ ὀλόσωμος, μεγαλοπρεπής, μετωπικός, πτερυγοφό-

ρος, φορεῖ πολυτελές αὐτοκρατορικό ἔνδυμα καί κρατεῖ κηρύκειο μέ τό δεξί καί σφαῖρα μέ τό ἀριστερό. Ἀκόμη ὁ ἅγιος Ὀνούφριος, ἅγιος Νικόλαος, ἅγιος Παντελεήμων, ἅγιος Γεώργιος κ.ἄ.

Οἱ δύο Ναοί ἀνήκουν σέ διαφορετική ἐποχή καί ἐπικοινωνοῦσαν μεταξύ τους ἀπό τοξωτό ἀνοιγμα στόν κοινό τους τοῖχο. Ὁ βόρειος Ναός τοῦ ἁγίου Σάββα δέν γνωρίζομε πότε χτίστηκε, πάντως μαρτυρεῖται στήν ἀπογραφή τῶν ἐξωμονίων τοῦ 1697. Εἶναι καμαροσκεπαστος, μονόχωρος μέ ἀψίδα ἡμικυλινδρική ἐξέχουσα καί Τέμπλο κτιστό. Ἡ στέγη, ὅπως καί στό νότιο Ναό, καλύπτεται μέ σχιστόπλακες. Οἱ τοιχογραφίες στό Τέμπλο μέ ἀφιερωματικές ἐπιγραφές χρονολογοῦνται τό 1827 καί ἀπεικονίζουν τόν Χριστό, τήν Παναγία βρεφοκρατοῦσα, τόν Πρόδρομο καί τόν Ἅγιο Σάββα.

Ἁγία Κυριακή στά Σανίδια (13ος αἰ.)

Ἀρχικά ἦταν σύμπλεγμα δύο καμαροσκεπῶν ναῖσκων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ βόρειος, πού ἦταν μεγαλυτέρων διαστάσεων σήμερα εἶναι κατεστραμμένος. Ὁ σωζόμενος νότιος

Ναός είναι μονόχωρος, καμαροσκέπαστος, με άψίδα ημικυλινδρική εξέχουσα. Έχει χτιστό Τέμπλο και στίς μακρές πλευρές του κυρίως Ναού έχει ανά δύο τυφλά άψιδώματα. Η στέγη έχει σχιστολιθικές πλάκες. Στή βό-

ρεια πλευρά υπήρχε δεύτερος Ναός έρειπωμένος σήμερα. Στην ημικυλινδρική άψίδα του ιεροῦ σώζονται βυζαντινές τοιχογραφίες του 13ου αἰ. Οἱ εἰκονιζόμενοι μετωπικοί ἅγιοι εἶναι ὁ Ἅγιος Νικήτας, ὁ Ἅγιος Γεώργιος, ὁ Ἅγιος Δημήτριος, ἡ Ἁγία Κυριακή καί πιθανῶς ὁ Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Τήρων. Στό Τέμπλο σώζονται μεταβυζαντινές τοιχογραφίες του 18ου αἰ., ἡ Παναγία ἡ Ἐλεοῦσα

καί ἡ Ἁγία Κυριακή, στηθαία, μετωπική, πού κρατεῖ σταυρό μάρτυρος καί σεβίζει.

Ἀπό τήν Ἀρχαιολογική Ὑπηρεσία ἔγιναν ἐργασίες στερέωσης, ἀνανέωση τῆς στέγης μέ σχιστολιθικές πλάκες καί ἀνακατασκευή τοῦ περιθυρώματος τῆς εἰσόδου. Ὁ Ναός δέν λειτουργεῖ πλέον.

Ἁγία Κυριακή στή Γωνία (13ος αἰ.)

Βυζαντινό μνημεῖο μέ τοιχογραφίες τοῦ 13ου αἰ. καί μεταβυζαντινές τοῦ 18ου αἰ. Ὁ Ναός εἶναι διπλός. Ὁ βόρειος εἶναι τετράγωνος, μονόχωρος μέ τροῦλο Κυθηραϊκοῦ τύπου, ἀφιερωμένος στήν ἁγία Κυριακή. Ὁ

νότιος ανώνυμος Ναός είναι μονόχωρος, καμαροσκέπαστος. Στά χρονικά του Ἱερέως Γρηγορίου Λογοθέτη αναφέρεται ὅτι ὁ Ναός, πού εἶχε ὑποστῆ μεγάλες ζημιές ἀπό φυσικά αἷτια ἀκόμα καί στήν Ἁγία Τράπεζα, τό 1787 ἀνακαινίστηκε καί ἐγκαινιάστηκε πάλι.

Σωτήρας στά Μιτᾶτα (Βρύση) (13ος αἱ.)

Κοντά στή βρύση τῶν Μιτάτων σῶζεται βυζαντινός Ναός τοῦ 13ου αἱ. σύμφωνα μέ τίς τοιχογραφίες, μονόχωρος, καμαροσκέπαστος, μέ ἡμικυλινδρική ἀψίδα στό ἱερό ἐξέχουσα. Στίς μακρές πλευρές ὑπάρχουν ἀνά 3 τυφλά ἀψιδώματα.

Ὁ Ναός εἶναι ἀσβεστωμένος ἐξωτερικά καί ἐσωτερικά καί κάτω ἀπό τό ἀσβέστωμα ἀποκαλύφθηκε βυζαντινό στρώμα τοιχογραφιῶν.

Στή Ν. πλευρά διατηρεῖται ἡ Ὑπαπαντή μπροστά ἀπό κιβώριο μέ κίονες καί τράπεζα μέ κόκκινη πολυτελῆ ἐνδυτή. Στή Β. πλευρά ἡ εἰς Ἄδου κάθοδος, πού διασώζει τμημασαρκοφάγου καί μορφές, ἐνῶ ἡ Μεταμόρφωση σῶζεται ὀλόκληρη μέ τό Χριστό στό κέντρο μέσα σέ μεγάλη ἐλλειπτική δόξα μέ ὀκτώ ἀκτῖνες, τόν Προφήτη Ἡλία ἀριστερά καί κάτω ἐκπληκτοί οἱ 3 Ἀπόστολοι.

Τό Τέμπλο εἶναι πώρινο μεταγενέστερο.

Σπήλαιο Ἀγίας Σοφίας στόν Μυλοπόταμο (13ος αἰ.)

Στήν βραχώδη καί ἀπότομη ΒΔ ἀκτὴ τοῦ νησιοῦ καί σέ ὕψος 150μ. περίπου ἀπό τή θάλασσα σχηματίζεται σπήλαιο μέ σταλακτίτες καί σταλαγμίτες.

Μικρός χῶρος ἀμέσως μετά τήν εἴσοδο μέ πύλη ἀπό ἀργολιθοδομή καί φυσικό κοίλωμα στό ὁποῖο διαμορφώνεται τό Ἱερό, ἀποτελέσει τόν οἶκο προσευχῆς τῶν ἀσκητῶν.

Στήν ἐξωτερική ἐπιφάνεια τοῦ δυτικοῦ τοίχου καί σέ κοιλότητα τοῦ βράχου στό Ἱερό ἐντοπίζεται στρωμα βυζαντινῶν τοιχογραφιῶν, πού χρονολογεῖται στά τέλη τοῦ 13ου αἰώνα. Διασώζει ἐπιγραφή στήν ὁποία μνημονεύεται ὁ ζωγράφος Θεόδωρος.

Στό Ἱερό διατηρεῖται μόνον ἡ Παναγία ἀπό τήν παράσταση τῆς Δέησης, ἐνῶ στό δυτικό τοῖχο ἀποδίδονται σέ διαφορετικές κλίμακες οἱ ἕξις Ἅγιοι· Ἀριστερά τῆς πύλης ὁ Παντελεήμων, στηθαῖος, μετωπικός, ἐνῶ στή συνέχεια σέ ὀλόσωμη ἀπόδοση, τέσσερις Ἁγίες· ἡ Σοφία καί οἱ κόρες τῆς Ἀγάπη, Ἐλπίς, Πίστη, μέ διακοσμημένους φωτοστεφάνους καί ἀρχοντική ἐνδυμασία, μέ στολίσματα

ἀπό μαργαριτάρια σέ σχήματα ρόμβων, φέρουν σταυρό μάρτυρα στό δεξιό χέρι καί σεβίζουν μέ τό ἄριστερό.

Ἄριστερά καί δεξιά τῆς πύλης ὁ Ἅγιος Νικόλαος καί ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαήλ.

Δεξιά τῆς πύλης ἀποδίδονται ὁ Χριστός μέ τήν Παναγία καί τόν Ἰωάννη τόν Πρόδρομο, στό σχῆμα τῆς Μικρῆς Δέησης, ἄριστερά ὁ Θεόδωρος ὁ ΚΗΝΘΙΡΑ, μέ σταυρό μάρτυρα στό δεξιό χέρι. Πρόκειται γιά τόν τοπικό ἅγιο Θεόδωρο Κυθήρων, ὁ ὁποῖος ἀσκήτεψε στά Κύθηρα τόν 10ο αἰώνα. Καί τέλος δεξιά ἀποδίδεται ὁ Ὅσιος Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιάρχης.

Ἅγιος Δημήτριος στό Ποῦρκο (13ος-14ος αἰ.)

Θεωρεῖται ἀπό τά σπουδαιότερα βυζαντινά μνημεῖα τῶν Κυθήρων καί ἀπό τά σπανιότερα στόν Ἑλλαδικό χῶρο. Εἶναι συγκρότημα 4 Ναῶν. Οἱ 2 εἶναι μονόχωροι, μέ τετράπλευρο τροῦλο καί ἀρχιτεκτονικά ἀνήκουν στό λεγόμενο Κυθηραϊκό ρυθμό. Εἶναι ἀφιερωμένοι στόν ἅγιο Δημήτριο καί στόν ἅγιο Νικόλαο. Οἱ ἄλλοι 2 εἶναι ἀπλοί, μικροί, μονόχωροι, καμαροσκέπαστοι καί εἶναι ἀφιερωμένοι πιθανόν στήν Παναγία καί στόν Ἀρχάγγελο Μιχαήλ, ἢ στόν ἅγιο Βασίλειο. Οἱ βυζαντινές τοιχογραφίες εἶναι

σέ 3 στρώματα, χρονολογούμενες από το 13ο - 14ο αϊ., ἐνῶ ὑπάρχουν καί μεταβυζαντινές τοιχογραφίες. Μία ἐξ αὐτῶν στό Ναό τοῦ ἁγίου Δημητρίου, ἀνήκει στό 1707, σύμφωνα μέ τήν ἀφιερωματική ἐπιγραφή, «ΔΕΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΡΙΠΑΡΙ 1707». Στό βόρειο Ναό τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἕνα στρώμα βυζαντινῶν τοιχο-

γραφῶν σχετίζεται μέ τό ζωγράφο Δημήτριο, ἀρχιδιάκονο Μονεμβασίας, σύμφωνα μέ τήν κτητορική ἐπιγραφή, ὅπου ἀναφέρεται τό ὄνομά του «ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΘΗ ΚΑΙ ΣΤΙΛΟΓΡΑΦΙΣΘΗ Ο ΕΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΟΥΤΟΣ ΠΑΡΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΟΥ ΤΟ ΕΠΩΝΥΜΟΝ ΚΟΝΤΟΓΟΝΑΤΟΣ. ΕΣΤΗΛΟΓΡΑΦΕΙΣΘΗ ΧΕΙΡΙ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΜΑΡΤΟΛΟΥ ΤΑΠΙΝΟΥ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΥ ΤΟΥ ΕΚ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ &.. ΚΑΙ ΕΤΕΛΙΩΘΗ ΜΗΝΙ ΜΑΡΤΙΩ & ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΣ ΙΕ...». Εἶναι ἡ περίοδος, κατά τήν ὁποία τά Κύθηρα ὑπάγονταν στή Μητρόπολη Μονεμβασίας (13ος, 14ος αἰ.).

Ἅγιος Ἀνδρέας καί Ἅγιος Γεώργιος στά Κομνηνικά (Περλεγκιάνικα) (13ος-14ος αἰ.)

Εἶναι βυζαντινό μνημεῖο ὀνομαζόμενο Τρεῖς Ἐκκλησίες καί εἶναι συγκρότημα τριῶν κτιρίων: δύο Ναοί καί ἕνας πύργος ἀνάμεσά τους. Οἱ δύο Ναοί εἶναι χτισμένοι σέ κατωφέρεια καί ὁ βόρειος πού εἶναι παλαιότερος εἶναι ἀφιερωμένος στόν ἅγιο Ἀνδρέα, ἐνῶ ὁ νότιος στόν ἅγιο Γεώργιο. Τό τε-

τροάπλευρο έρειπωμένο κτίσμα πού βρίσκεται ανάμεσα στις δύο Έκκλησίες αρχικά θεωρήθηκε τρίτη Έκκλησία, αλλά φαίνεται ότι ήταν πύργος.

Ο άγιος Άνδρέας είναι μονόχωρος καμαροσκεπαστος με χαμηλότερο νάρθηκα, με ήμισυκυλινδρική άψίδα εξέχουσα και κτιστό Τέμπλο. Οι βυζαντινές τοιχογραφίες σε 3 φάσεις χρονολογούνται στό 13ο και 14ο αϊ. Κυριότερες από αυτές είναι ή Βαϊφόρος, ή Σταύρωση, ό Έλκόμενος, ό Έπιτάφιος Θρηνης, ή Παναγία ή Κυριώτισσα. Ο νότιος Ναός του άγιου Γεωργίου είναι μονόχωρος, καμαροσκεπαστος, χωρίς νάρθηκα, με εξέχουσα ήμισυκλιν-

δρική άψίδα καί χτιστό Τέμπλο.

Οί βυζαντινές τοιχογραφίες τοῦ Ναοῦ χρονολογοῦνται στά τέλη τοῦ 15ου αἰ. ἐνώ μιά μεταβυζαντινή παράσταση χρονολογεῖται στό 18ο αἰ. Οἱ ὠραιότερες ἀπό αὐτές εἶναι ἡ Σταύρωση, ἡ Παναγία ἡ Καρδιοβαστάζουσα καί ὁ ἅγιος Γεώργιος ἔφιππος δρακοντοκτόνος. Σώζεται ἐπίσης ἡ ἀρχή μιᾶς βυζαντινῆς κτητορικῆς ἐπιγραφῆς, καθὼς ἐπίσης καί μιᾶς μεταβυζαντινῆς ἀφιερωτικῆς ἐπιγραφῆς στήν παράσταση τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

ΠΗΓΕΣ

- Μανώλη Χατζηδάκη - Ἰωάννας Μπίθα, Λεύκωμα Βυζαντινῶν Τοιχογραφιῶν Κυθήρων, Ἔκδοσης Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
- Γ.Α.Κ. - ΤΟΠΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΥΘΗΡΩΝ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2025

1	Τ	† ΠΕΡΙΤΟΜΗ Ι. ΧΡΙΣΤΟΥ, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου
2	Π	Σιλβέστρου Ρώμης, Θεαγένους Ἱερομ., Σεραφεῖμ Σάρωφ
3	Π	Μαλαχίου τοῦ Προφήτου, Γορδίου Μάρτυρος
4	Σ	Σύναξις τῶν 70 Ἀποστόλων, Θεοκτίστου Μάρτυρος
5	Κ	† ΠΡΟ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ , Θεοπέμπτου, Θεωνά, Συγκλητικῆς Ὁσίωv
6	Δ	† ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ
7	Τ	† Ἡ Σύναξις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ
8	Τ	Γεωργίου Χοζεβίτου, Δομνίκης, Κύρου, Παρθένας
9	Π	Πολυεῦκτου Μάρτυρος, Εὐστρατίου Ὁσίου
10	Π	† Γρηγορίου Νύσσης, Δομετιανοῦ Ἐπισκ. Μαρκιανοῦ
11	Σ	† Θεοδοσίου Κοινοβιάρχου, Ἀγαπίου, Μάϊρος Μάρτ.
12	Κ	† ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΩΤΑ , Ταπιανῆς, Εὐθασίας, Μερτίου, Πέτρου Μαρτ.
13	Δ	Ἐρμούλου, Στρατονίκου Μ., Μαξίμου Καυσοκαλυβίτου
14	Τ	Ἄγνης Μάρτυρος, τῶν ἐν Σινᾷ ἀναιρεθέντων Ἀββάδων
15	Τ	Παύλου τοῦ Θηβαίου, Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου Ὁσίωv
16	Π	Προσκύνησις ἀλύσεως Ἀπ. Πέτρου, Πευσίππου
17	Π	† Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου, Γεωργίου ἐν Ἰωαννίνοις
18	Σ	† Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας
19	Κ	† ΙΒ' ΛΟΥΚΑ (10 ΛΕΠΡΩΝ) , † Μάρκου Εὐγενικοῦ, Μακαρίου Αἰγυπτίου, Ἀρσενίου
20	Δ	† Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου, Ζαχαρίου Ἄρτης Νεομάρτ.
21	Τ	Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, Νεοφύτου, Εὐγενίου Μάρτυρος
22	Τ	† Τιμοθέου Ἀποστόλου, Ἀναστασίου τοῦ Πέρσου
23	Π	Κλήμεντος, Ἀγαθαγγέλου, Διονυσίου Ὁσ. τοῦ ἐν Ὀλύμπω
24	Π	Ξένης Ὁσίας, Ζωσιμᾶ Ὁσίου, Βαβύλα Ἱερομάρτυρος
25	Σ	† Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Μαργαρίτας, Αὐξεντίου Νεομ.
26	Κ	† ΙΕ' ΛΟΥΚΑ (ΖΑΚΧΑΙΟΥ) , Κλήμεντος Ὁσ. τοῦ Ἀθηναίου, Ξενοφάντος Ὁσ.
27	Δ	Ἀνακομιδῆ ἱερῶν λειψάνων Ἰωάννου Χρυσοστόμου
28	Τ	Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Παλλαδίου καὶ Ἰακώβου Ὁσίωv
29	Τ	Ἀνακομιδῆ ἱερῶν λειψάνων Ἰγνατίου Θεοφόρου
30	Π	† Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, εὐρεσις εἰκόνας Τήνου
31	Π	Κύρου καὶ Ἰωάννου Ἀναργύρων, Ἀρσενίου τοῦ ἐν Πάρω

«Καππαδόκων χώρας θεῖοι βλαστοί, καὶ τῶν ἰσαγγέλων, οἱ πεντάριθμοι ἀριστεῖς, Γρηγόριος Νόννα, σὺν τέκνοις θεοφόροις, κατ' οἶκον Ἐκκλησίαν, συναπετέλεσαν». † ΚΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2025

Ἄναγνώσματα Κυριακῶν καὶ μεγάλων ἑορτῶν

ΗΜΕΡΑ ΜΗΝΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
1	Κολ. β' 8-12	Λουκ. β' 20-21, 40-52	Περιτομή Χριστοῦ
5	Β' Τιμ. δ' 5-8	Μάρκ. α' 1-8	γ' / ΣΤ'
6	Τίτ. β' 11-14, γ' 4-7	Ματθ. γ' 13-17	Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια
12	Ἐφεσ. δ' 7-13	Ματθ. δ' 12-17	δ' / Ζ'
19	Κολ. γ' 4-11	Λουκ. ιζ' 12-19	πλ. α' / Η'
26	Α' Τιμ. δ' 9-15	Λουκ. ιθ' 1-10	πλ. β' / Θ'
30	Ἐβρ. ιγ' 7-16	Ματθ. ε' 14-19	Τριῶν Ἱεραρχῶν

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2025

1	Σ	Τρύφωνος Μάρτ., Περπέτουας Μάρτ., Ἀναστασίου Νεομ.
2	Κ	† Η ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ
3	Δ	Συμεών Θεοδόχου, Ἴννης Προφ., Τριῶν Σπετσιωτῶν Νεομ.
4	Τ	Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Νικολάου Ὁμολογητοῦ
5	Τ	Ἀγάθης Μάρτυρος, Θεοδοσίου ἐν Σκοπέλῳ
6	Π	† Φωτίου Πατρ. ΚΠόλεως , Βουκόλου Ἐπισκ. Σμύρνης
7	Π	Παρθενίου Ἐπισκόπου Λαμψάκου, Λουκά ἐν Στειρίῳ
8	Σ	Ζαχαρίου Προφήτου, Θεοδώρου Στρατηλάτου
9	Κ	† ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ (ἀρχὴ Τριωδίου)
10	Δ	† Χαραλάμπους Ἱερομ. , Ἀναστασίου Ἱεροσ., Ζήνωνος Ταχ.
11	Τ	† Βλασίου Ἱερομάρτυρος , Θεοδώρας βασιλίσσης
12	Τ	Μελετίου Ἀντιοχείας, Ἀντωνίου Κων/πόλεως
13	Π	Ἀκύλα καὶ Πρισκίλλης Ἀποστ., Μαρτινιανοῦ Ὁσίου
14	Π	Αὐξεντίου, Μάρωνος Ὁσίων, Γεωργίου Μυτιλήνης
15	Σ	Ὀνησίμου Ἀπ., Εὐσεβίου Ὁσίου, Ἀνθίμου ἐν Χίῳ
16	Κ	† ΙΖ' ΛΟΥΚΑ (ΑΣΩΤΟΥ) , Παμφίλου Μάρτυρος, Φλαβιανοῦ Πατρ. ΚΠόλεως
17	Δ	† Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος , Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας
18	Τ	Λέοντος πάπα Ρώμης, Ἀγαπητοῦ Ὁμολογητοῦ
19	Τ	† Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας , Φιλήμονος καὶ Ἀφίας, Κώνωνος Ὁσ.
20	Π	Λέοντος Ἐπισκ. Κατάνης, Ἀγάθωνος πάπα Ρώμης
21	Π	Τιμοθέου ἐν Συμβόλοις, Εὐσταθίου Ἀντιοχείας
22	Σ	† Ψυχασάββατον , Τῶν ἐν τοῖς Εὐγενίου Μαρτύρων, Θαλασίου Ὁσ.
23	Κ	† ΑΠΟΚΡΕΩ , Πολυκάρπου Ἐπισκ. Σμύρνης, Γοργονίας, Δαμιανοῦ Ὁσ.
24	Δ	† Α' & Β' εὗρεςις τιμίας κεφαλῆς Προδρόμου
25	Τ	Ταρασίου Πατρ. ΚΠόλεως, Ρηγίνου Ἐπισκ. Σκοπέλου
26	Τ	Φωτεινῆς Σαμαρείτιδος, Πορφυρίου Γάζης
27	Π	Στεφάνου, Γελασίου, Προκοπίου Δεκαπολίτου
28	Π	Βασιλείου Ὁμολογητοῦ, Κυράνης Νεομάρτυρος

«Θεράπευσον κόρη σους ὑμνητάς, ψυχῶν τε τάς νόσους, καὶ σωμάτων τὰς χυλεπὰς, καὶ ἴασαι Μῆτερ, κακῶν καὶ ἀσθενείας, δεινῶν ἀρρωστημάτων, Μυρτιδιώτισσα».

† ΚΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2025

Ἐναγνώσματα Κυριακῶν καὶ μεγάλων ἑορτῶν

ΗΜΕΡΑ ΜΗΝΙΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
2	Ἐβρ. ζ' 7-17	Λουκ. β' 22-40	βαρύς / -
9	Β' Τιμ. γ' 10-15	Λουκ. ιη' 10-14	πλ. δ' / ΙΑ'
16	Α' Κορ. στ' 12-20	Λουκ. ιε' 11-32	α' / Α'
23	Α' Κορ. η' 8-θ' 2	Ματθ. κε' 31-46	β' / Β'

Παναγία ἡ Μυρτιδιώτισσα (τοῦ Ἱ. Ναοῦ) τοῦ Ἀλίμου

ΜΑΡΤΙΟΣ 2025

1	Σ	Ευδοκίας Όσιμ., Παρασκευᾶ Νεομ. Τραπεζ., Μαρκέλλου Μάρτ.
2	Κ	† ΤΥΡΙΝΗΣ , Νικολάου Πλανᾶ, Ήσυχίου καί Εὐθαλίας Μαρτύρων
3	Δ	† ΚΑΘΑΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ , Εὐτροπίου, Κλεονίκου Μαρτ.
4	Τ	Γερασίμου τοῦ Ἰορδανίτου, Παύλου καί Ἰουλιανῆς Μ.
5	Τ	Μάρκου Ὁσ. Ἀθηναίου, Κόνωνος Ὁσιμ., Ἀρχελάου
6	Π	Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 Μαρτ., Εὐρεσις Τιμίου Σταυροῦ
7	Π	† Α΄ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ , Εὐγενίου, Λαυρεντίου Ὁσίων, Ἐφραίμ Ἀντιοχείας
8	Σ	† Θαύμα κολλύβων Ἀγ. Θεοδώρου , Θεοφυλάκτου Νικομ.
9	Κ	† Α΄ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Ὁρθοδοξίας) , Ἀγ. Τεσσαράκοντα Μαρτύρων
10	Δ	Κοδράτου ἐν Κορίνθῳ, Ἀναστασίας Πατρικίας
11	Τ	Σωφρονίου Ἱεροσ., Θεοδώρας βασιλίσσ. τῆς ἐν Ἄρτη
12	Τ	Θεοφάνους Ὁσ. Ὁμολ., Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου
13	Π	Νικηφόρου ΚΠόλεως, Πουπλίου Ἐπισκόπου Ἀθηνῶν
14	Π	† Β΄ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ , Βενεδίκτου Ὁσ., Εὐσεχῆμονος Ἐπισκόπου Λαμπάκου
15	Σ	Ἀγαπίου Μάρτ., Ἀριστοβούλου Ἀποστ., Μανουήλ Νεομ.
16	Κ	† Β΄ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Γρηγορίου Παλαμᾶ) , Χριστοδοῦλου ἐν Πάτμῳ
17	Δ	† Ἀλεξίου ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ , Θεοστηρίκτου Ὁμολ.
18	Τ	Κυρίλλου Πατρ. Ἱεροσολύμων, Τροφίμου, Εὐκαρπίωνος
19	Τ	Χρυσάνθου καί Δαρείας Μαρτ., Δημητρίου Τορναρᾶ Νεομ.
20	Π	Τῶν ἐν τῇ Μονῇ Ἀγ. Σάββα ἀνααιρεθέντων, Νικήτα Ὁμολ.
21	Π	† Γ΄ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ , Ἰακώβου Ὁμολ., Θωμᾶ Πατρ. ΚΠόλεως
22	Σ	Καλλινίκης Μάρτυρος, Βασιλείου Ἀγκύρας Ἱερομάρτ.
23	Κ	† Γ΄ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Σταυροπροσκυνήσεως) , Νίκωνος Ὁσίου
24	Δ	Ἀρτέμονος, Ζαχαρίου, Παρθενίου ΚΠόλεως
25	Τ	† ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ (Ἐθνική ἑορτή)
26	Τ	Σύναξις Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ, Τῶν ἐν Γοθθία 26 Μαρτύρων
27	Π	Ματρῶνης Ὁσίας, Φιλητοῦ καί Λυδίας Μαρτ., Παύλου
28	Π	† Δ΄ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ , Ἰλαρίωνος ὀσίου, Ἡρωδίωνος ἐκ τῶν 70 Ἀποστόλων
29	Σ	Μάρκου Ἐπισκόπου Ἀρεθουσίων, Ἰωνᾶ, Βαραχησίου
30	Κ	† Δ΄ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Ἰωάννου τῆς Κλίμακος) , Ευβούλης Μ., Ζαχαρίου Κορίνθου
31	Δ	Ἰππατίου καί Ἀκακίου Ἱερομαρτύρων

«Σωτῆρα ἢ τέξασα καί Θεόν, παντοίων κινδύνων διασώζεις καί συμφορῶν, αἰρέσεως πλάνης, σχίσματος τῆς μανίας, ἐν τάχει ἀπαλλάττεις, Μυρτιδιώτισσα». **† ΚΣ**

ΜΑΡΤΙΟΥ 2025

Ἐναγνώσματα Κυριακῶν καί μεγάλων ἑορτῶν

ἩΜΕΡΑ ΜΗΝΙΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
2	Ρωμ. ιγ' 11-ιδ' 4	Ματθ. στ' 14-21	γ' / Γ'
9	Ἐβρ. ιβ' 1-10	Ἰωάν. α' 44-52	δ' / Δ'
16	Ἐβρ. α' 10 - β' 3	Μάρκ. β' 1-12	πλ. α' / Ε'
23	Ἐβρ. δ' 14 - ε' 6	Μάρκ. η' 34 - θ' 1	πλ. β' / ΣΤ'
25	Ἐβρ. β' 11-18	Λουκ. α' 24-38	Εὐαγγελισμὸς Θεοτόκου
30	Ἐβρ. στ' 13-20	Μάρκ. θ' 17-31	βαρύς / Ζ'

Παναγία ἡ Μυρτιδιώτισσα Ἱ. Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2025

1	Τ	Μαρίας Αιγυπτίας, Γεροντίου καί Βασιλείδου Μαρτ.
2	Τ	† Ο ΜΕΓΑΣ ΚΑΝΩΝ , Τίτου Όσ., Θεοδώρας Παρθενομ.
3	Π	Ίωσήφ του ύμνογράφου, Νικήτα Όμολογητοϋ
4	Π	† ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ , Ζωσιμᾶ Όσίου, Γεωργίου Όσ. του έν Μαλεῶ
5	Σ	Κλαυδίου, Νικηφόρου Μάρτ., Διοδώρου Μάρτυρος
6	Κ	† Ε΄ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (Μαρίας τῆς Αιγυπτίας) , Γρηγορίου Σιναΐτου
7	Δ	Καλλιοπίου, Ρουφίνου καί Άκυλίνης Μαρτύρων
8	Τ	Ήρωδίωνος, Ρούφου, Έρμου Άπ., Κελεστίνου Ρώμης
9	Τ	Εύσυχίου Μάρτυρος, Βαδΐμου Ήερομάρτυρος
10	Π	† Γρηγορίου Ε΄ Κων/πόλεως , Τρεντίου Μάρτυρος
11	Π	Άντίπα Έπισκόπου Περγάμου, Τρυφαινῆς Όσίας
12	Σ	† Τοϋ Λαζάρου , Άνθούσης Όσ., Άκακίου Κausοκαλυβίτου
13	Κ	† ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ , Μαρτίνου Ρώμης, Θεοδοσίου & Ζωΐλου Μ.
14	Δ	† Μεγάλη Δευτέρα , Ίωσήφ Παγκάλου, Θωμαΐδος Μ.
15	Τ	† Μεγάλη Τρίτη , Τών δέκα Παρθένων, Λεωνΐδου Έπ. Άθηνών
16	Τ	† Μεγάλη Τετάρτη , Τῆς ἀλειψάσης τόν Κύριον πόρνης γυναικός
17	Π	† Μεγάλη Πέμπτη , Ό Μυστικός Δείπνος, Συμεών Ήερομ.
18	Π	† Μεγάλη Παρασκευή , Τά Άγια Πάθη του Κυρίου
19	Σ	† Μεγα Σάββατον , Ή εις Άδου Κάθοδος του Κυρίου
20	Κ	† ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ
21	Δ	† Δευτέρα Διακαινησίμου , Ίανουαρίου Ήερομάρτυρος
22	Τ	† Ραφαήλ, Νικολάου καί Ειρήνης , Ναθαναήλ Μάρτ.
23	Τ	† Γεωργίου Τροπαιοφόρου , Λαζάρου Νεομάρτ.
24	Π	Έλισάβετ Όσ., Λουκᾶ Νεομ., Νικολάου Νεομ. εκ Μαγνησίας
25	Π	† Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, Μάρκου Άποστόλου
26	Σ	Βασιλέως Έπισκόπου Άμασειας, Γλαφύρας Μάρτυρος
27	Κ	† ΤΟΥ ΘΩΜΑ , Συμεών Ήερομάρτυρος Έπισκόπου Ήεροσολύμων
28	Δ	Τών έν Κυζίκω έννέα Μαρτύρων, Θεόγνιδος
29	Τ	Ίάσονος καί Σωσιπάτρου Άπ., Κερκύρας Μάρτυρος
30	Τ	Ίακώβου Άποστόλου, Κλήμεντος Όσίου, Άργυρης Νεομ.

«Έκ νεκρών ιδουσα τόν σόν Υιόν, Άχραντε Παρθένε, Άναστάντα θεοπρεπῶς, χαρᾶς άνεκφράστου, ή κτίσις επληροϋτο, Αϋτόν δοξολογοϋσα, καί Σέ γεραίρουσα».

ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2025

Ἄναγνώσματα Κυριακῶν καί μεγάλων ἑορτῶν

ΗΜΕΡΑ ΜΗΝΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
6	Ἐβρ. θ' 11-14	Μάρκ. ι' 32-45	πλ. δ' / Η'
12	Ἐβρ. ιβ' 28-ιγ' 8	Ἰωάν. ια' 1-45	Λαζάρου
13	Φιλίπ. δ' 4-9	Ἰωάν. ιβ' 1-18	Βαΐων
20	Πράξ. α' 1-8	Ἰωάν. α' 1-17	Ἅγιον Πάσχα
25	Α' Πέτρ. ε' 6-14	Ἰωάν. β' 12-22	Ζωοδόχου Πηγῆς
27	Πράξ. ε' 12-20	Ἰωάν. κ' 19-31	- / Α'

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.

Μαΐοc 2025

1	Π	Ίερεμίου Προφήτου, Εὐθυμίου ἐκ Δημητσάνης
2	Π	† Ἄνακ. Λειψ. Μεγ. Ἄθανασίου , Ματρῶνης Ρωσίδος
3	Σ	Τιμοθέου καὶ Μαύρας, Πέτρου Ἐπισκόπου Ἄργους
4	Κ	† ΤΩΝ ΜΥΡΟΦΟΡΩΝ , Νικηφόρου Ἀθ. Πελαγίας Μ.
5	Δ	† Εἰρήνης Μεγαλομάρτυρος , Εὐθυμίου Μαδύτου
6	Τ	Ἰώβ δικαίου, Σεραφεῖμ Ὁσίου ἐν ὄρει Δομβοῦς
7	Τ	Τοῦ ἐν οὐρανῷ φανέντος σημείου Τιμίου Σταυροῦ, Ἄκακίου
8	Π	† Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου , Ἀρσενίου Μεγάλου
9	Π	Χριστοφόρου Μάρτυρος, Ἡσαΐου Προφήτου
10	Σ	Σίμωνος Ἀποστόλου τοῦ Ζηλωτοῦ, Λαυρεντίου Ὁσίου
11	Κ	† ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΥΤΟΥ , Μωκίου Ἱερομ., Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου Ἰσ.
12	Δ	† ΟΣΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΥΘΗΡΩΝ , Γερμανοῦ, Ἐπιφανίου
13	Τ	† Γλυκερίας Μάρτυρος, Σεργίου Ὁμολογητοῦ
14	Τ	† ΜΕΣΟΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ , Ἰσιδώρου ἐν Χίῳ, Θεράποντος Ἱερ.
15	Π	† Ἀχιλλίου Λαρίσης, Παχωμίου Ὁσίου τοῦ Μεγάλου
16	Π	Θεοδώρου ἡγιασμένου, Νικολάου Μετσόβου Νεομ.
17	Σ	Ἀνδρονίκου καὶ Ἰουνίας τῶν Ἀποστόλων, Ἄθανασίου Χριστ.
18	Κ	† ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ , Πέτρου, Διονυσίου, Ἡρακλείου Μ.
19	Δ	Πατρικίου, Μενάνδρου καὶ Πολυαίνου Μαρτύρων
20	Τ	Θαλλελαίου μάρτυρος, Λυδίας τῆς Φιλιππησίας
21	Τ	† Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης τῶν ἰσαποστόλων
22	Π	Βασιλίσκου Μάρτ., Δημητρίου καὶ Παύλου Τριπόλεως
23	Π	Μιχαήλ Συνάδων, Συνεσίου Ἐπισκόπου Καρπασίας
24	Σ	Συμεῶν Θαυμαστορείτου, Μελετίου Μάρτυρος
25	Κ	† ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ , Γ' εὗρεσις τιμίας κεφαλῆς Ἰωάννου Προδρόμου
26	Δ	Κάρπου καὶ Ἀλφαίου ἐκ τῶν 70 Ἀποστόλων
27	Τ	Ἐλλαδίου Ἱερομάρτυρος, Ἰωάννου Ρώσου Ὁμολογητοῦ
28	Τ	† ΑΠΟΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ , Εὐτυχοῦς Ἐπ., Μελιτινῆς
29	Π	† ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ , Θεοδοσίας Μ., Θεοδοσίας Παρθ.
30	Π	Ἰσαακίου ἡγουμένου Μονῆς Δαλμάτων, Βαρλαάμ Ὁσίου
31	Σ	Ἐρμείου Ἀποστόλου, Τῶν ἐν Ἀσκάλωνι Μαρτύρων

«Θεόδωρον μέλψωμεν ἐκ ψυχῆς, Ὁσίων τό κλέος, καὶ Ἄγιων τήν καλλονήν, Κυθήρων Προστάτην, καὶ τῆς Κορώνης δόξαν, Μονεμβασίας στυλον, πιστῶν τό καύχημα». † ΚΣ

ΜΑΪΟΥ 2025

Ἐναγνώσματα Κυριακῶν καὶ μεγάλων ἑορτῶν

ΗΜΕΡΑ ΜΗΝΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
4	Πράξ. στ' 1-7	Μάρκ. ιε' 43-ιστ' 8	β' / Δ'
11	Πράξ. θ' 32-42	Ἰωάν. ε' 1-15	γ' / Ε'
18	Πράξ. ια' 19-30	Ἰωάν. δ' 5-42	δ' / Ζ'
21	Πράξ. κστ' 1,12-20	Ἰωάν. ι' 1-9	Ἁγ. Κωνσταντίνου & Ἐλένης
25	Β' Κορ. δ' 6-15	Ἰωάν. θ' 1-38	πλ. α' / Η'
29	Πράξ. α' 1-12	Λουκ. κδ' 36-53	Ἐναλήψεως

Ὁ Ὅσιος Θεόδωρος ἐν Κυθήροις.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2025

1	Κ	† ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ Α΄ ΟΙΚ. ΣΥΝΟΔΟΥ , Ίουστίνου φιλ.
2	Δ	Νικηφόρου Πατρ. ΚΠόλεως, Κωνσταντίνου Νεομ. ἐκ Μυτιλήνης
3	Τ	Λουκιλλιανού Μάρτυρος, Παύλης Μάρτυρος
4	Τ	† ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΕΛΕΟΥΣΗΣ , Μητροφάνους Πατρ. ΚΠόλεως
5	Π	Δωροθέου Ἐπισκόπου Τύρου, Νικάνδρου Μάρτυρος
6	Π	Ίλαρίωνος Ὁσ., Ἀττάλου θαυματουργοῦ, Γελασίου Μάρτ.
7	Σ	† Ψυχοσάββατον , Θεοδότου Ἀγκύρας, Ζηναίδος Μ., Σεβασπιανῆς Ὁσ.
8	Κ	† ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ , Ἐνακ. λειψ. Θεοδώρου Στρατ.
9	Δ	† ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ , Κυρίλλου Ἀρχιεπ. Ἀλεξανδρείας
10	Τ	Ἀλεξάνδρου, Ἀντωνίνης Μ., Θεοφάνους καὶ Πανσέμνης
11	Τ	† Βαρθολομαίου καὶ Βαρνάβα Ἀπ. , Λουκά Ἱατροῦ
12	Π	Ὀνουφρίου Ὁσίου, Πέτρου Ὁσίου τοῦ ἐν Ἄθῳ
13	Π	Ἀκυλίνης, Διοδώρου Μαρτ., Ἀντιπάτρου Βόστρων
14	Σ	Ἐλισσαίου Προφ., Μεθοδίου Πατρ. ΚΠόλεως, Νήφωνος
15	Κ	† ΑΓΙΩΝ ΠΑΝΤΩΝ , Ἰερωνύμου Ὁσ., Αὐγουστίνου
16	Δ	Τύχωνος Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος
17	Τ	Ἰσαύρου, Μανουήλ, Σαβήλ, Ἰσμαήλ Μαρτύρων, Φιλονείδου
18	Τ	Λεοντίου Αἰγίνης, Ὑπατίου, Θεοδούλου, Αἰθερίου
19	Π	Ἰούδα τοῦ Θαδδαίου, Παΐσιου Ὁσίου τοῦ Μεγάλου
20	Π	Μεθοδίου Ἐπισκόπου Πατάρων, Νικολάου Καβάσιλα
21	Σ	Ἀφροδισίου Μάρτυρος, Ἰουλιανοῦ Μάρτ., Τερεντίου Ἱερ.
22	Κ	† Β΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ , Εὐσεβίου Ἐπισκ. Σαμοσάτων Ἱερομ.
23	Δ	Ἀριστοκλέους Μάρτ., Δημητρίου καὶ Ἀθανασίου Μαρτ.
24	Τ	† Γενέθλιον τοῦ Προδρόμου , Ἀθανασίου Ὁσ. Παρίου
25	Τ	Φεβρωνίας, Ὀρεντίου, Γεωργίου καὶ Προκοπίου Νεομ.
26	Π	Δαβίδ Ὁσίου ἐν Θεσσαλονίκη, Ἰωάννου Γοθθίας
27	Π	Σαμψών ξενοδόχου, Ἰωάννας καὶ Μαρίας μυροφόρων
28	Σ	Ἀνακομιδῆ λειψάνων Κύρου καὶ Ἰωάννου Ἀναργύρων
29	Κ	† ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ τῶν Πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων
30	Δ	† Σύναξις τῶν Ἁγίων Δώδεκα Ἀποστόλων

**«Πάντων τῶν Ἁγίων θεῖον χορόν, Προφητῶν
Δικαίων, Ἀποστόλων Ἱεραρχῶν, Μαρτύρων
Ὁσίων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναιῶν, ἀπάσης
οἰκουμένης, ὕμνοις γεραίρομεν».**

† ΚΣ

ΙΟΥΝΙΟΥ 2025

Ἄναγνώσματα Κυριακῶν καὶ μεγάλων ἑορτῶν

ΗΜΕΡΑ ΜΗΝΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
1	Πράξ. κ' 16-18, 28-36	Ἰωάν. ιζ' 1-13	πλ. β' / Γ'
8	Πράξ. β' 1-11	Ἰωάν. ζ' 37-52, η' 12	Πεντηκοστής
15	Ἐβρ. ια' 33-ιβ' 2	Ματθ. ι' 32-33, 37-38, ιθ' 27-30	πλ. δ' / Α'
22	Ρωμ. β' 10-16	Ματθ. δ' 18-23	α' / Β'
24	Ρωμ. ιγ' 11-ιδ' 4	Λουκ. α' 1-25, 57-68, 76, 80	Γενέθλιον Προδρόμου
29	Β' Κορ. ια' 21-ιβ' 9	Ματθ. ιστ' 13-19	β' / Γ'
30	Α' Κορ. δ' 9-16	Ματθ. θ' 36, ι' 1-8	Σύναξις Ἁγ. Ἀποστόλων

ΙΟΥΛΙΟΣ 2025

1	Τ	† Κοσμά και Δαμιανού των Άναργύρων εν Ρώμη
2	Τ	† Κατάθεσις τιμίας Έσθήτος τής Θεοτόκου, Λάμπρου Νεομ.
3	Π	Ύακίνθου, Θεοδότης Μάρτ., Γερασίμου νέου Όσιου.
4	Π	Άνδρέου Κρήτης, Μιχαήλ Χωνιάτη, Θεοδώρου Κυρήνης
5	Σ	Άθανασίου του έν Άθω και Λαμπαδου Όσίων
6	Κ	† Δ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ , Σισώη Μεγ., Φιλήμονος, Όνησίμου Άπ.
7	Δ	† Κυριακής Μεγαλομάρτυρος, Θωμά Όσ. έν Μαλεώ
8	Τ	† Προκοπίου Μεγαλομάρτυρος, Θεοφίλου Όσιου
9	Τ	Παγκρατίου Ίερομάρτυρος, Μιχαήλ Πακνανά Νεομάρτ.
10	Π	Τών έν Νικοπόλει 45 Μαρτ., Παρθενίου & Εύμενίου Όσ.
11	Π	† Εύφημίας μεγαλομάρτυρος, Όλγας Ίσαποστόλου
12	Σ	Πρόκλου και Ίλαρίου Μαρτύρων, Παΐσιου Άγιορείτου
13	Κ	† ΑΓ. ΠΑΤΕΡΩΝ Δ΄ ΟΙΚ. ΣΥΝΟΔΟΥ , Σύναξις Άρχ. Γαβριήλ
14	Δ	† Νικοδήμου του Άγιορείτου, Άκύλα Άποστόλου
15	Τ	Κηρύκου και Ίουλίττης Μ., Βλαδιμήρου Ίσαποστόλου
16	Τ	Άθηνογένους Ίερομάρτυρος, Φαύστου Μάρτυρος
17	Π	† Μαρίνης μεγαλομάρτ., Κλήμεντος Ήπισκόπου Άχρίδος
18	Π	Αϊμιλιανου Μάρτ., Ύακίνθου, Παύλου Μ., Θέης, Ούαλεντίνης
19	Σ	Μακρίνης Όσίας, Δίου Όσιου, Θεοδώρου Έδέσσης
20	Κ	† ΣΤ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ , Προφήτου Ήλιού του Θεσβίτου
21	Δ	Συμεών του διά Χριστόν Σαλου, Παρθενίου Άρτης
22	Τ	Μαρίας Μαγδαληνης, Μαρκέλλης παρθενομάρτυρος
23	Τ	† Πελαγίας Τηνίας, Φωκά Ίερομ., Ίεζεκιήλ Προφήτου
24	Π	Χριστίνης Μεγαλομάρτυρος, Άθηναγόρου Μάρτυρος
25	Π	† Κοίμησις άγίας Άννης, Όλυμπιάδος διακονίσσης
26	Σ	† Παρασκευής άθληφόρου, Έρμολάου και Έρμοκράτους
27	Κ	† Ζ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ , Παντελεήμονος Μεγαλομ. του ίαματ.
28	Δ	Προχόρου, Νικάνορος, Τίμωνος Άπ., Ειρήνης Χρυσοβαλ.
29	Τ	Καλλινίκου Μάρτυρος, Θεοδότης Μάρτ. και τέκνων
30	Τ	Σίλα, Σιλουανου, Κρήσκεντος εκ των 70 Άποστόλων
31	Π	Εύδοκίμου δικαίου, Ίωσήφ του άπό Άριμαθαίας

«Έλέσα θεόφρων και θαυμαστή, προστάτευε οίκους, συζυγίας τέκνα γονεΐς, και ρύσαι κινδύνων, οίνοποσίας μέθης, ναρκωτικων μανίας, και διαζεύξεως».

† ΚΣ

ΙΟΥΛΙΟΥ 2025

Ἄναγνώσματα Κυριακῶν καὶ μεγάλων ἑορτῶν

ΗΜΕΡΑ ΜΗΝΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
6	Ρωμ. στ' 18-23	Μαθ. η' 5-13	γ' / Δ'
13	Τίτ. γ' 8-15	Μαθ. ε' 14-19	δ' / Ε'
20	Ἰακ. ε' 10-20	Μαθ. θ' 1-8	πλ. α' / ΣΤ
26	Γαλ. γ' 23-δ' 5	Μάρκ. ε' 24-34	Ἄγ. Παρασκευῆς
27	Β' Τιμ. β' 1-10	Μαθ. θ' 27-35	πλ. β' / Ζ'

Ἡ Ἁγία Ὁσιοπαρθενομάρτυς Ἐλέσα ἡ ἐν Κυθήροις

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2025

1	Π	† ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, ΕΛΕΣΗΣ Όσιμ. (ἀρχή νηστείας)
2	Σ	Άνακομιδή λειψ. πρωτομ. Στεφάνου, Θεοδώρου Νεομ.
3	Κ	† Η΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ , Δαλμάτου, Ίσαακίου, Φάυστου Όσ.
4	Δ	Τών εν Έφέσω 7 παίδων, Εύδοκίας Όσιομάρτυρος
5	Τ	Εύσιγνίου, Νόννης, Εύγενίου Όσίου του Αίτωλου
6	Τ	† Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ
7	Π	Δομετίου Όσίου, Νικάνορος Όσίου, Θεοδοσίου Όσίου
8	Π	† Καλλινίκου Έδέσσης, Αιμιλιανού Όμολογητού, Μύρωνος
9	Σ	† Ματθία Άποστόλου, Τών εν τη Χαλκή Πύλη 10 Μαρτ.
10	Κ	† Θ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ , Λαυρεντίου Διακ., Ξύστου Έπισκ. Ρώμης
11	Δ	Εϋπλου διακόνου, Νήφωνος πατριάρχου ΚΠόλεως
12	Τ	Φωτίου καί Άνικήτου Μαρτύρων, Παμφίλου Μάρτυρος
13	Τ	Μαξίμου Όμολογητού, Εύδοκίας βασιλίσης
14	Π	Μιχαίου Προφήτου, Μαρκέλλου Έρομάρτυρος
15	Π	† Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
16	Σ	Διομήδους Νεομάρτ., Τιμοθέου Έπ.
17	Κ	† Ι΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, ΜΥΡΩΝΟΣ ΙΕΡΟΜ. ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ
18	Δ	Φλώρου, Λαύρου, Λέοντος καί Έρμου Μαρτύρων
19	Τ	Άνδρέου στρατηλάτου, Εύτυχιανού Μάρτυρος
20	Τ	Σαμουήλ Προφήτου, Λουκίου του βουλευτου
21	Π	Θαδδαίου Άποστόλου, Βάσσης καί τέκνων αυτής
22	Π	Άγαθονίκου Μάρτυρος, Άνθούσης Μάρτ., Ευθαλίας παρθ.
23	Σ	† ΑΠΟΔΟΣΙΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ, Ειρηναίου Έρομάρτ.
24	Κ	† ΙΑ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ , Κοσμᾶ του Αίτωλου, Διονυσίου Αιγίνης
25	Δ	† Βαρθολομαίου Άπ., Τίτου Έπισκόπου Γορτύνης
26	Τ	Άδριανού καί Ναταλίας Μαρτύρων, Ίώασαφ Όσίου
27	Τ	† Φανουρίου Μάρτυρος, Ποιμένος Όσ., Άνθούσης νέας
28	Π	Μωϋσέως Αιθίοπος, Διομήδους, Λαυρεντίου Μάρτυρος
29	Π	† Άποτομή τιμ. κεφ. Ίωάννου Προδρόμου (νηστεία)
30	Σ	† Άλεξάνδρου, Παύλου, Ίωάννου Πατρ. ΚΠόλεως
31	Κ	† ΙΒ΄ ΜΑΤΘΑΙΟΥ , Κατάθεσις τιμίας Ζώνης Ύπεραγίας Θεοτόκου

«Φύλαττε συζύγους οικογενεῖς, τῇ σῇ Προστασίᾳ, καί τῇ σκέπῃ τῇ ιερᾷ, ΜΟΝΗ γάρ ὑπάρχετε, ΕΛΠΙΣ παραμυθία, καταφυγή καί τειχος, καί ἀγαλλίαμα». † ΚΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2025

Ἐναγνώσματα Κυριακῶν καὶ μεγάλων ἑορτῶν

ΗΜΕΡΑ ΜΗΝΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
3	Α΄ Κορ. α΄ 10-17	Ματθ. ιδ΄ 14-22	βαρύς / Η΄
6	Β΄ Πέτρ. α΄ 10-19	Ματθ. ιζ΄ 1-9	Μεταμορφώσεως
10	Α΄ Κορ. γ΄ 9-17	Ματθ. ιδ΄ 22-34	πλ. δ΄ / Θ΄
15	Φιλίπ. β΄ 5-11	Λουκ. ι΄ 38-42, ια΄ 27-28	Κοιμ. Θεοτόκου
17	Α΄ Κορ. δ΄ 9-16	Ματθ. ιζ΄ 14-23	α΄ / Γ΄
24	Α΄ Κορ. θ΄ 2-12	Ματθ. ιη΄ 23-35	β΄ / ΙΑ΄
31	Ἐβρ. θ΄ 1-7	Ματθ. ιθ΄ 16-26	γ΄ / Α΄

ΑΓΙΑ ΜΟΝΗ (ΠΑΝΑΓΙΑ) ΚΥΘΗΡΩΝ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2025

1	Δ	† ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΙΝΔΙΚΤΟΥ , Συμεών Στυλίου, Μελετίου
2	Τ	Μάμαντος Μ., Ιωάννου Πατρ. ΚΠόλεως τού νησιευτού
3	Τ	† Νεκταρίου Πενταπόλεως (Ανακ.), Ανθίμου Ίερομάρτυρος
4	Π	† ΑΝΘΙΜΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΡΟΣΤ. ΚΥΘΗΡΩΝ , Μωϋσέως Προφήτου
5	Π	Ζαχαρίου καί Ἐλισάβετ, γον. Προδρόμου, Ἀβδαίου ἐπισκ.
6	Σ	Ἀνάμνησις θαύματος Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ
7	Κ	† ΠΡΟ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ , Σώζοντος Μ., Χρυσοστόμου Σμύρνης
8	Δ	† ΓΕΝΕΣΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ , Ἀθανασίου Νεομ.
9	Τ	† Σύναξις Ἰωακείμ καί Ἄννης τῶν Θεοπατόρων
10	Τ	Μηνοδώρας, Μητροδώρας, Νυμφοδώρας Μαρτύρων
11	Π	Θεοδώρας Ὄσιας, Εὐανθίας μάρτυρος, Εὐφροσύνου
12	Π	Αὐτονόμου Ἱερομάρτυρος, Ἰουλιανοῦ Μάρτυρος
13	Σ	Κορνηλίου ἑκατ., Ἀριστείδου Μάρτ., Ἱεροθέου Ὄσιου
14	Κ	† Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΥΨΩΣΙΣ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ
15	Δ	Νικήτα Μεγαλομ., Φιλοθέου Ὄσιου, Συμεών Θεο/νίκης
16	Τ	† Εὐφημίας Μεγαλομάρτυρος , Μελιτινῆς Μάρτυρος
17	Τ	† Σοφίας, Πίστεως, Ἐλπίδος καί Ἀγάπης Μαρτύρων
18	Π	Εὐμενίου Ἐπισκόπου Γορτύνης, Ἀριάδνης Μάρτυρος
19	Π	Τροφίμου, Σαββατίου Μάρτ., Δορυμέδοντος Μάρτυρος
20	Σ	† Εὐσταθίου Μεγ. καί τῶν σὺν αὐτῷ , Ἰλαρίωνος Νεομ.
21	Κ	† ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΨΩΣΙΝ , Ἰωνᾶ Προφήτου, Κοδράτου Ἀποστ.
22	Δ	Φωκᾶ Ἱερομ., Φωκᾶ κηπουροῦ, Ἰσαάκ καί Μαρτίνου
23	Τ	† Σύλληψις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου , Νικολάου Νεομάρτ.
24	Τ	† ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΗΣ, ΠΟΛΙΟΥΧΟΥ ΚΥΘΗΡΩΝ
25	Π	Εὐφροσύνης Ὄσιας, Παφνουτίου Ὄσιου, Θεοφίλου Ἐφ.
26	Π	† Μετάστασις Ἀποστόλου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου
27	Σ	Ἀριστάρχου Ἀποστόλου, Καλλιστράτου Μάρτυρος
28	Κ	† Α΄ ΛΟΥΚΑ , Βαρούχ Προφήτου, Χαρίτωνος Ὁμολογητοῦ
29	Δ	Κυριακοῦ ἀναχωρητοῦ, Πετρωνίας Μάρτυρος
30	Τ	Γρηγορίου Ἱερομ. Ἐπισκόπου Ἀρμενίας τοῦ Φωτιστοῦ

**«Νεότητα σώζουσα ὦ Ἀγνή, ἀνθρώπους ὠρί-
μους, οἴκους νέους θεοσεβεῖς, καί τίμιον
γῆρας, διαφυλάττειν σπεύδεις, Κυρία τῶν
Ἀγγέλων, Μυρτιδιώτισσα».** † ΚΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2025

Ἐναγνώσματα Κυριακῶν καὶ μεγάλων ἑορτῶν

ΗΜΕΡΑ ΜΗΝΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
7	Γαλ. στ' 11-18	Ἰωάν. γ' 13-17	δ' / Β'
8	Φιλιπ. β' 5-11	Λουκ. ι' 38-42, ια' 27-28	Γενεσίου Θεοτόκου
14	Α' Κορ. α' 18-24	Ἰωάν. ιθ' 6-11, 13-20, 25-28, 30-35	Ἦψωσις Τιμίου Σταυροῦ
21	Γαλ. β' 16-20	Μάρκ. η' 34-θ' 1	πλ. β' / Δ'
28	Β' Κορ. στ' 1-10	Λουκ. ε' 1-11	βαρύς / Ε'

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΑ ΠΟΛΙΟΥΧΟΣ ΚΥΘΗΡΩΝ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2025

1	Τ	Ἀνανίου Ἀπ., Ρωμανοῦ Μελωδοῦ, Ἰωάννου Κουκουζέλη
2	Π	Κυπριανοῦ καί Ἰουστίνης, Θεοφίλου ὀσίου, Γεωργίου Χατζή
3	Π	† Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, Δαμάρτιδος Μάρτυρος
4	Σ	† Ἱεροθέου Ἐπισκόπου Ἀθηνῶν, Δομνίνης Μάρτυρος
5	Κ	† Β' ΛΟΥΚΑ , Χαριτίνης, Εὐδοκίμου, Μεθοδίας Κιμώλου
6	Δ	† Θωμᾶ Ἀποστόλου , Ἐρωτηίδος Μάρτ., Κενδέα Ὄσιου
7	Τ	Σεργίου καί Βάκχου μεγαλομ., Πολυχρονίου Ἱερομάρτ.
8	Τ	† Πελαγίας Ὄσιας, Πελαγίας παρθενομάρτυρος, Ταΐσιας
9	Π	Ἰακώβου Ἀλφαίου, Ἀνδρονίκου, Ἀθανασίας Ὄσιων
10	Π	Εὐλαμπίου καί Εὐλαμπίας Μ., Θεοφίλου Ὄσιου Ὁμολογ.
11	Σ	Φιλίππου ἐκ τῶν 7 Διακόνων, Θεοφάνους τοῦ Γραπτοῦ
12	Κ	† Δ' ΛΟΥΚΑ (Ζ' Οἰκ. Συνόδου), Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου
13	Δ	Κάρπου, Παπύλου, Ἀγαθοδώρου Μάρτ., Χρυσῆς Νεομάρτ.
14	Τ	Ναζαριου, Γερβασίου Μάρτ., Κοσμᾶ τοῦ Μελωδοῦ
15	Τ	Λουκιανοῦ Ἱερομ., Σαβίνου Ὄσιου, Βάρσου Ὁμολογητοῦ
16	Π	Λογγίνου ἑκατοντάρχου καί τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν
17	Π	Ὡσηέ Προφήτου, Ἀνδρέου τοῦ ἐν τῇ «Κρίσει»
18	Σ	† Λουκᾶ Ἀποστόλου καί Εὐαγγελιστοῦ , Μαρίνου Μάρτ.
19	Κ	† Γ' ΛΟΥΚΑ , Ἰωήλ Προφήτου, Οὐάρου, Κλεοπάτρας
20	Δ	† Γερασίου Κεφαλληνίας, Ἀρτεμίου μεγαλ. , Ματρῶνης
21	Τ	Χριστοδοῦλου ἐν Πάτμῳ, Σωκράτους Μάρτυρος
22	Τ	Ἀβερκίου Ἱεραπόλεως, Τῶν ἐν Ἐφέσῳ 7 παιδῶν
23	Π	† Ἰακώβου Ἀδελφοθέου , Ἰγνατίου ΚΠόλεως
24	Π	Ἀρέθα Μεγαλομ., Σεβαστιανῆς Μάρτυρος, Πρόκλου
25	Σ	Ταβιθᾶς, Μαρκιανοῦ, Μαρτυρίου Μαρτύρων, Χρυσάνθης
26	Κ	† ΣΤ' ΛΟΥΚΑ , Δημητρίου Μεγαλομάρτυρος τοῦ μυροβλύτου
27	Δ	Νέστορος Μεγαλομάρτυρος, Πρόκλης συζ. Πιλάτου
28	Τ	† ΑΓΙΑΣ ΣΚΕΠΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ (ἐπέτειος τοῦ ΟΧΙ)
29	Τ	Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας, Ἀβραμίου Ὄσιου
30	Π	Κλεόπα Ἀποστόλου, Ζηνοβίου καί Ζηνοβίας Μαρτύρων
31	Π	Στάχυος, Ἀπελλοῦ, Ἀριστοβούλου Ἀποστόλων, Νικολάου

**«Μύρων ἀξιάγαστε καί κλεινέ, Μαρτύρων τό κλέ-
ρος, Ἱερέων ἢ καλλονή, τιμῷ Λειψάνῳ, εὐλόγη-
σον τήν νῆσον, τήν τῶν Ἀντικυθήρων, ἦν περι-
φρούρησον.»**

† ΚΣ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2025

Ἀναγνώσματα Κυριακῶν καὶ μεγάλων ἑορτῶν

ΗΜΕΡΑ-ΜΗΝΙΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
5	Β' Κορ. στ' 16- ζ' 1	Λουκ. στ' 31-36	πλ. δ' / ΣΤ'
12	Τίτ. γ' 8-15	Λουκ. η' 5-15	α' / Ζ'
19	Β' Κορ. ια' 31- ιβ' 9	Λουκ. ζ' 11-16	β' / Η'
26	Β' Τιμ. β' 1-10	Λουκ. η' 27-39	γ' / Θ'
28	Ἐβρ. θ' 1-7	Λουκ. ι' 38-42, ια' 27-28	Ἀγίας Σκέπτης

Ἱερὸν Λείψανον Ἀγ. Μύρωνος Ἀντικυθήρων.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2025

1	Σ	† Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ τῶν Ἀναργύρων, Δαβιδ᾽ Ὁσ. ἐν Εὐβοίᾳ
2	Κ	† Ε΄ ΛΟΥΚΑ , Ἀκινδύνου, Πηγασίου, Ἐλπιδοφόρου Μ.
3	Δ	Ἀκειψιμᾶ, Ἀειθαλᾶ καὶ Ἰωσήφ Μαρτύρων, Γεωργίου Νεαπ.
4	Τ	Ἰωαννικίου Ὁσίου, Ἑρμαίου Ἱερομ., Νικάνδρου Ἐπισκ.
5	Τ	Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμης Μαρτ., Ἑρμᾶ καὶ Λίνου Ἀπ.
6	Π	Παύλου Ἀρχιεπ. ΚΠόλεως Ὁμολογητοῦ, Λουκᾶ Ὁσίου
7	Π	Τῶν ἐν Μελιτινῇ 33 Μαρτύρων, Λαζάρου Ὁσίου
8	Σ	† Σύναξις Ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ
9	Κ	† Ζ΄ ΛΟΥΚΑ , Νεκταρίου Αἰγίνης, Ὀνησιφόρου Μάρτ.
10	Δ	Ὀλυμπᾶ, Ροδίωνος, Ἐράστου Ἀπ., Ἀρσενίου Καππαδόκου
11	Τ	† Μηνᾶ Μεγαλομ. , Βίκτωρος καὶ Βικεντίου Μαρτύρων
12	Τ	Ἰωάννου Ἐλεήμονος, Νείλου ἀσκητοῦ, Νείλου μυροβλήτου
13	Π	† Ἰωάννου Χρυσοστόμου , Δαμασκηνοῦ Νεομάρτ.
14	Π	† Φιλίππου Ἀποστόλου, Κωνσταντίνου Ὑδραίου
15	Σ	Γουρία, Σαμωνᾶ, Παΐσιου Ὁσίου (ἀρχὴ νηστείας)
16	Κ	† ΜΑΤΘΑΙΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ , Ἰφιγενείας
17	Δ	Γρηγορίου Νεοκαισαρείας, Γενναδίου καὶ Μαξίμου
18	Τ	Πλάτωνος Μεγαλ., Ρωμανοῦ Μ., Ζακχαίου Διακόνου
19	Τ	Ἀβδίου Προφήτου, Βαρλαάμ Μάρτ., Ἡλιοδώρου Μάρτ.
20	Π	Γρηγορίου Δεκαπολίτου, Πρόκλου Κων/πόλεως
21	Π	† ΤΑ ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ
22	Σ	Ἀρχίππου, Φιλήμονος, Ὀνησίμου Ἀποστόλων
23	Κ	† Θ΄ ΛΟΥΚΑ , Ἀμφιλοχίου Ἐπ. Ἰκονίου, Σισινίου Ὁμολογ.
24	Δ	Κλήμεντος Ρώμης, Πέτρου Ἀλεξανδρείας, Ἑρμογένους
25	Τ	† Αἰκατερίνης Μεγαλομάρτυρος , Μερκουρίου
26	Τ	† Στυλιανοῦ Παφλαγόνος , Νίκωνος, Γεωργίου Χιοπολίτου
27	Π	Ἰακώβου Μεγαλομ. Πέρσου, Θεοδοσίου ἐν Τυρνάβῳ
28	Π	Στεφάνου Νέου ὁμολογητοῦ, Εἰρηναρχοῦ Μάρτυρος
29	Σ	Παραμόνου καὶ 370 Μαρτ., Φιλομένου Νέου Ἱερομ.
30	Κ	† ΑΝΔΡΕΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ , Φρουμεντίου Ἐπ. Αἰθιοπίας

«Ἀνθίμου θεράποντος τοῦ Χριστοῦ, Κεφαλλήνων νήσου, γόνου ὄντως πανευκλεοῦς, καὶ τῶν Κυθηρίων, Προστάτου καὶ ἐφόρου, εὐχὰς καὶ εὐλογίας, ἀπεκδεχόμεθα».

† ΚΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2025

Ἐναγνώσματα Κυριακῶν καί μεγάλων ἑορτῶν

ΗΜΕΡΑ ΜΗΝΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
2	Γαλ. β' 16-20	Λουκ. ιστ' 19-31	δ' / Γ'
9	Γαλ. στ' 11-18	Λουκ. η' 41-56	πλ. α' / ΙΑ'
13	Ἐβρ. ζ' 26 - η' 2	Ἰωάν. ι' 9-16	Ἰωάν. Χρυσοστόμου
16	Ρωμ. ι' 11-ια' 2	Ματθ. θ' 9-13	πλ. β' / Α'
21	Ἐβρ. θ' 1-7	Λουκ. ι' 38-42, ια' 27-28	Εἰσοδίων Θεοτόκου
23	Ἐφεσ. β' 14-22	Λουκ. ιβ' 16-21	βαρύς / Β'
30	Α' Κορ. δ' 9-16	Ἰωάν. α' 35-52	πλ. δ' / Γ''

Ὁ Ἅγιος Ἄνθιμος ὁ νέος ὁ ἐν Κεφαλληνία

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2025

1	Δ	Ναούμ Προφήτου, Φιλάρετου, Θεοκλήτου, Ἀνανίου
2	Τ	Ἀββακούμ Προφήτου, Μυρόπης Μάρτ., Πορφυρίου Ὁσ.
3	Τ	Σοφονίου Ππροφήτου, Ἀγγελῆ Νεομάρτυρος τοῦ ἐν Χίω
4	Π	† Βαρβάρας Μεγαλομ., Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Σεραφεῖμ Φαναρίου
5	Π	† Σάββα τοῦ ἡγιασμένου, Διογένους Μάρτυρος
6	Σ	† Νικολάου Ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας
7	Κ	† Γ' ΛΟΥΚΑ , Ἀμβροσίου Μεδιολάνων, Γερασίμου Εὐβοίας
8	Δ	Σωσθένους, Ἀπολλῶ, Τυχικοῦ Ἀποστόλου, Παταπίου
9	Τ	† Σύλληψις Ἁγίας Ἄννης μητρός τῆς Θεοτόκου
10	Τ	Μηνᾶ Καλλικελάδου, Ἐρμογένους, Εὐγράφου Μαρτ.
11	Π	Ἀειθαλᾶ Μάρτ., Δανιήλ καί Λουκᾶ Νέου Στυλιτῶν
12	Π	† Σπιριδῶνος θαυματουργοῦ, Ἰωάννου Ζιχνῶν Ὁσ.
13	Σ	Εὐστρατίου, Αὐξεντίου, Μαρδαρίου, Λουκίας Μάρτ.
14	Κ	† ΙΑ' ΛΟΥΚΑ (ΠΡΟΠΑΤΟΡΩΝ) , Θύρσου, Φιλήμονος
15	Δ	† Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος καί Ἀνθίας (μητρός)
16	Τ	Ἀγγαίου Προφ., Θεοφانوῦς βασιλέως, Μοδέστου
17	Τ	† Διονυσίου Ζακύνθου , Δανιήλ Προφ., Τριῶν Παίδων
18	Π	Σεβαστιανοῦ, Ζωῆς Μάρτ., Δανιήλ Ὁσίου τοῦ Μολδαβοῦ
19	Π	Βονιφατίου Μάρτ., Ἄρεως Μάρτ., Θεσσαλονίκης Μάρτ.
20	Σ	† Ἰγνατίου Θεοφόρου , Φιλογόνου Ἐπ., Ἰωάννου Νεομ.
21	Κ	† ΠΡΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ , Θεμιστοκλέους
22	Δ	† Ἀναστασίας Φαρμακολυτριάς , Θεοδότου
23	Τ	Νήφωνος Ἐπισκόπου, τῶν ἐν Κρήτῃ 10 Μαρτύρων
24	Τ	Εὐγενίας Ὁσιομάρτυρος, Βασίλλας καί Ἀχαϊκοῦ Μαρτ.
25	Π	† Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
26	Π	† Σύναξις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου , Εὐθυμίου Σάρδεων Ὁμολ.
27	Σ	† Στεφάνου Πρωτομάρτυρος , Θεοδώρου τοῦ Γραπτοῦ
28	Κ	† ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ , Τῶν Δισμυρίων Μαρ.
29	Δ	Τῶν ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου ἀναιρεθέντων 14.000 νηπίων
30	Τ	Ἀνυσίας Ὁσιομ., Φιλεταίου Μάρτ., Λέοντος Ὁσίου
31	Τ	Μελάνης Ὁσίας τῆς Ρωμαίας, Ζωτικοῦ ὄρφανοτρόφου

**«Τεκοῦσα ἀφράστως τόν σόν Υἱόν, τόν Παντ-
ευεργέτην καί Σωτήρα καί Λυτρωτήν, τόν κό-
σμον λυτροῦσαι, παθῶν καί καχεξίας, ὡς
πάντων ὑπερέρα, Μυρτιδιώτισσα».** † ΚΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2025

Ἐναγνώσματα Κυριακῶν καί μεγάλων ἑορτῶν

ΗΜΕΡΑ ΜΗΝΑ	ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ	ΗΧΟΣ - ΕΩΘΙΝΟΝ
7	Ἐφεσ. ε' 8-19	Λουκ. ιγ' 10-17	α' / Δ'
9	Γαλ. δ' 22-27	Λουκ. η' 16-21	Συλλήψεως Ἁγίας Ἄννης
14	Κολ. γ' 4-11	Λουκ. ιδ' 16-24, Ματθ. κβ' 14	β' / Ε'
21	Ἐβρ. ια' 9-10, 32-40	Ματθ. α' 1-25	γ' / ΣΤ'
25	Γαλ. δ' 4-7	Ματθ. β' 1-12	Χριστουγέννων
26	Ἐβρ. β' 11-18	Ματθ. β' 13-23	Συνάξεως Θεοτόκου
28	Γαλ. α' 11-19	Ματθ. β' 13-23	δ' / Ζ'

Παναγία ἡ Μυρτιδιώτισσα τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ν. Φαλήρου

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κυθήρων καὶ Ἀντικυθήρων Σεραφεῖμ (κατὰ κόσμον Λάμπρος Κ. Στεργιούλης) ἐγεννήθη εἰς τὰ Βραγχιανά Καρδίτσης τὴν 27/12/1950. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς ἐφοίτησεν εἰς τὴν Ριζάρειον Ἐκκλ. Σχολὴν (1964-1970) καὶ ἀκολούθως εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Α.Π.Θεσσαλονίκης (1972-1976) καὶ εἰς τὸ Μεταπτυχιακὸν Τμῆμα αὐτῆς, Κλάδος Συστηματικῆς Θεολογίας (1976-1978). Τὸ 1971 ἐχειροτονήθη Διάκονος καὶ τὸ 1981 Πρεσβύτερος, ἀναλαβὼν καθήκοντα τακτικοῦ Ἱεροκλήρυκος καὶ ἀργότερον καὶ Γεν. Ἀρχιερ. Ἐπιτρόπου τῆς Ἱ. Μ. Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης. Μητροπολίτης Κυθήρων ἐξελέγη τὴν 27ην Ἰουνίου 2005. Αὐθήμερόν ἐγένετο τὸ Μικρὸν καὶ Μέγα Μήνυμα. Τὴν 2αν Ἰουλίου 2005 ἐτελέσθη ἡ εἰς Ἐπίσκοπον Χειροτονία αὐτοῦ εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν, προ-

εξάρχοντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καί πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου. Τήν 28ην
τοῦ αὐτοῦ μηνός ἔδωκε τήν Διαβεβαίωσιν ἐνώπιον
τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καί τήν 30ήν Ἰου-
λίου 2005 ἐγένετο ἡ Ἐνθρόνισις του εἰς Κύθηρα.

Α' ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

Ἔδρα: Χώρα - Κυθήρων 80100

Τηλ. Σεβασμ. Μητροπολίτου 27360.31281

Γραφείων 27360.31202 καί 27360.38359

FAX: 27360.31202.

Ἰστοσελίδα: www.imkythiron.gr

E-mail: imkythiron@imkythiron.gr.

Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος:

Πρωτ. π. Παναγιώτης Μεγαλοκονόμος.

Τηλ.: 27360.38359 καί 31015

Ἀναπλ. Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου:

Πρωτ. π. Ἰωάννης Παπανδρόπουλος

Τηλ.: 6977 292317

Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος Α' Ἀρχιερ. Ἐπιτροπείας Κυθήρων:

Ἀρχιμ. π. Φρουμέντιος Δημητρίου.

Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος Β' Ἀρχιερ. Ἐπιτροπείας Κυθήρων:

Πρωτ. π. Πέτρος Μαριᾶτος.

Συμβούλια:

1) Μητροπολιτικόν: Πρόεδρος: Ὁ Σεβασμιώτα-
τος Μητροπολίτης Σεραφεῖμ. Μέλη: Ἀρχιμανδρίτης

π. Φρουμέντιος Δημητρίου, Πρωτ. π. Παναγιώτης Μεγαλοκονόμος, Ἐμμανουήλ Κασσιμάτης, Προϊστάμενος ΔΟΥ, ὁ κ. Κων/νος Βλάχος, Νομ. Σύμβουλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ὁ κ. Μιχαήλ Διαμαντάκης καί ἡ Ἐκκλ. Σύμβουλος κα Μαρία Καλοκαιρινοῦ-Γεωργιλᾶ.

2) Ἐπισκοπικόν Δικαστήριον: Πρόεδρος· ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σεραφεῖμ. *Μέλη*· Ἀρχιμ. π. Πέτρος Κασσιμάτης, Πρωτοπρ. π. Παναγιώτης Διακόπουλος. *Ἀναπληρωματικά Μέλη*· Πρωτ. π. Παναγ. Μεγαλοκονόμος καί Πρωτ. π. Ἰωάννης Παπανδρόπουλος. *Γραμματεὺς*· Ἀρχιμ. Φρουμέντιος Δημητρίου.

3) Τοπικόν Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. Πρόεδρος· ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σεραφεῖμ. *Μέλη*· Ἀρχιμ. π. Πέτρος Κασσιμάτης. *Ταμίας*· ὁ κ. Ἰωάννης Χλαμπέας.

Διοικητικόν Προσωπικόν: *Γραμματεὺς - Γραφεῖον Ἀποστολικῆς Διακονίας - Γάμων καί Διαζυγίων - Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. - ΟΔΕΠ - Λογιστῆς - Ἐκκαθαριστῆς ἀποδοχῶν Ἐφημεριῶν καί Ταμίας*· ὁ κ. Ἰωάννης Χλαμπέας. *Γραφεὺς*· ἡ κ. Ἰωάννα Καραβοκύρη, Θεολόγος. *Πρόεδρος Γεν. Φιλοπτώχου Ταμείου*· ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σεραφεῖμ. *Ταμίας*· ὁ κ. Μιχαήλ Διαμαντάκης. *Ὁδηγός - Κλητῆρ*· ὁ κ. Γεώργιος Φατσέας.

- Ἐνοριακοί Ναοί 30.
- Παρεκκλήσια - Ἐξωκκλήσια 300.
- Ναοί Κοιμητηρίων 30.

- Μοναστηριακοί Ναοί 5.
- Έφημέριοι 17: ΠΕ 7, ΤΕ 1, ΔΕ 6, ΥΕ 3, Διάκονος ΠΕ 1

ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ
Α' ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ ΚΥΘΗΡΩΝ
Έδρα: Χώρα Κυθήρων

ΝΑΟΣ	ΤΗΛΕΦ.	ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ	ΚΑΤΗΓ
ΝΗΣΟΣ ΚΥΘΗΡΑ			
Χώρα 80100			
Έσταυρωμένος	6984.805577	Δημητρίου Φρουμ. ΠΕ Κρητικός Ίερόθ. Διάκ. ΠΕ	
Άγ. Ήλίας			
Προφ. Ήλίας		Κενή	
Άλεξανδράδες			
Άγ. Τριάς	27360.31184	Σκλάβος Πέτρος	ΔΕ
Άρωνιάδικα			
Μεταμόρφωσις	27360.33231	Σταθās Σαμψών	ΔΕ
Δρυμών			
Άγ. Μαρίνα		Κενή	
Κάλαμος			
Άγ. Νικήτας	6977.292317	Παπανδρόπουλος Ίωάν.	ΔΕ
Καλησπεριάνικα			
Άγ. Γεώργιος	27360.33856	Σκλάβος Παν.	ΔΕ
Καλοκαιρινές			
Άγ. Σπυρίδων	27360.31184	Κενή	
Καρβουνάδες			
Άγ. Γεώργιος	27360.31569	Καλλίκας Παύλος	ΠΕ
Κατούνι			
Άγ. Ειρήνη		Τσοπάνογλου Ίωακ.	ΠΕ
Κάτω Λειβάδι			
Άνάλ. Σωτήρος	27360.31015	Μεγαλοκονόμος Παν.	ΠΕ
Κεραμωτό			
Μεταμόρφωσις	27360.31569	Καλλίκας Παύλος	ΠΕ

Μητᾶτα

Ἄγ. Τριάς 6977.616194 Ἄδικημενάκης Γεώργιος ΥΕ

Λογοθετιάνικα

Ἄγ. Μηνᾶς 27360.33548 Διακόπουλος Παν. ΥΕ

Φριλιγκιάνικα

Εἰσ. Θεοτόκου 27360.33673 Κασιμάτης Πέτρος ΤΕ

ΝΗΣΟΣ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ

Ἄντικύθηρα

Ἄγ. Μύρων Μαριδάκης Ἰωάννης ΠΕ

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΑ ΙΕΡΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ

- 1) Παναγία Μυρτιδιώτισσα τηλ. 27360.31184.
- 2) Ἄγία Μόνη τηλ. 27360.33251.
- 3) Ἄγία Ἐλέσα τηλ. 27360.31083.
- 4) Παναγία Δέσποινα Καραβᾶ τηλ. 27360.33548.
- 5) Ἄγιοι Ἀνάργυροι (Ξερουλάκι) τηλ. 27360.31015.
- 6) Παναγία Ὀρφανή Μυλοποτάμου τηλ. 27360.33673.
- 7) Ἄγιος Ἰωάννης (Ἀγριολίες) τηλ.: 27360.31015.
- 8) Ἄγιος Ἰωάννης ὁ ἐν Κρημνῶ τηλ.: 6984.805577.
- 9) Γενέσιον Θεοτόκου (Κακοπέτρι) τηλ.: 6984.805577.
- 10) Ὑπαπαντή τοῦ Χριστοῦ (Κακή μέλισσα) τηλ.: 6984.805577.

ΙΕΡΑΙ ΜΟΝΑΙ

Ἄνδρῶα: Ὁσίου Θεοδώρου. *Ἠγούμενος* Ἀρχιμ. π. Πέτρος Κασιμάτης. Ἐγγεγρ. Μοναχοί 7, Ἐγκατ. 1. Τηλ. 27360.33.673.

Β' ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

Θεῖον Κήρυγμα: 1) Κήρυκες Θείου Λόγου· ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σεραφεῖμ, καθώς καί οἱ: Ἄρχιμ. π. Πέτρος Κασμάτης, Ἄρχιμ. π. Φρουμέντιος Δημητρίου, Πρωτοπρ. π. Παναγ. Μεγαλοκονόμος, Πρωτοπρ. π. Πέτρος Μαριᾶτος καί Πρεσβ. π. Παῦλος Καλλίκας. Δημοσιεύσεις ἄρθρων εἰς τόν τοπικόν τύπον, ὁμιλίας καί ἐκπομπά εἰς τά Ραδιόφωνα Κυθήρων καί Πειραικῆς Ἐκκλησίας ὑπό τοῦ Σεβασμιωτάτου καί τῶν συνεργατῶν του.

Ἱερά Ἐξομολόγησις: Ὑπεύθυνος Πρωτοπρ. π. Παναγιώτης Μεγαλοκονόμος. Αὕτη θεραπεύεται ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου καί ἐπτά (7) ἐντεταλμένων Ἐφημερίων - Πνευματικῶν.

Χριστιανική Ἀγωγή Νεολαίας: Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σεραφεῖμ πραγματοποιεῖ ἐκκλησιασμούς καί τακτικές ἐπισκέψεις καί ὁμιλίας εἰς τά Σχολεῖα τῆς νήσου. Συμπαραστάτης Ἐκπαιδευτηρίων: Ὁ Πρωτοπρ. π. Παναγιώτης Μεγαλοκονόμος. Κατηχητικά Σχολεῖα 7.

Ἱηρεσία Συμπαραστάσεως Οἰκογενείας: Οἱ ἐντεταλμένοι πρός τοῦτο Ἱερεῖς.

Ἐκκλησιαστική Ἱηρεσία Ἀσθενῶν: Συμπαραστάσις πρός τοὺς ἀσθενεῖς τοῦ Νοσοκομείου Κυθήρων καί τοὺς τροφίμους τοῦ Γηροκομείου Ποταμοῦ ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σεραφεῖμ καί τοῦ Αἰδεσιμολ. π. Πέτρου Μαριάτου, Ἱατροῦ.

Κληρικολαϊκαί Συνελεύσεις: Ἱερατικά Συνά-

Ξεις πραγματοποιούνται κατά μήνα καί Κληρικολαϊ-
καί Συνελεύσεις κατ' ἔτος μέ τήν συμμετοχήν ἑνο-
ριτῶν καί πάντων τῶν διακονούντων εἰς τάς ἑνορίας
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

**Σχολή Γονέων εἰς Πνευματικά Κέντρα Κερα-
μωτοῦ καί Ποταμοῦ:** Μηνιαῖες Συνάξεις.

Ἐκκλησιαστικόν ἐγκόλπιον Ἡμερολόγιον: Ἐκ-
δίδεται κατ' ἔτος.

Γραπτόν Θεῖον Κήρυγμα: Συντάσσεται καί ἀνα-
γινώσκεται τάς Κυριακάς εἰς τούς Ἱεροῦς Ναοῦς.

«Τό Μήνυμα τῆς Κυριακῆς»: Ἑβδομαδιαία ρα-
διοφωνική ἐκπομπή τοῦ Σεβασμιωτάτου, μεταδιδο-
μένα ἀπό τούς 2 τοπικούς Ρ/Σ FM105,6 καί 107,3,
τόν Ρ/Σ τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας καί μέσω Internet.

Περιοδικόν «Παναγία Μυρτιδιώτισσα»: Ἐκδίδε-
ται περιοδικῶς δαπάναις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Πα-
ναγίας Μυρτιδιώτισσας.

Ἐκκλησιαστικά Βιβλιοθήκαι: Πνευματικῶν Κέν-
τρων Χώρας καί Λειβαδίου καί τῆς Μονῆς Μυρτιδίων.

Πνευματικά Κέντρα - Αἵθουσαι: 1) Μητροπολι-
τικοῦ Ναοῦ Χώρας 2) Κληροδοτήματος Μιχ. Πανα-
γιώτου - Ποταμοῦ 3) Ἑνορίας Παναγίας Ἰλαριωτίσ-
σης Ποταμοῦ 4) Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Λειβαδίου
5) Ἑνορίας Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ Κεραμω-
τοῦ (Λεοντσίνειον) 6) Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Μαρίνης
Δρυμῶνος 7) Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Ἀλεξανδράδων
8) Ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Εἰρήνης Κατουνίου 9) Ἑνορίας Ἀλοῖ-

ζιανίκων, 10) Ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Χαραλάμπους Καραβᾶ καί
11) Ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου Καστρισιανίκων (Λέσχη).

Κύκλοι Μελέτης Ἁγίας Γραφῆς: 1. Πνευματικόν
Κέντρον Χώρας. 2. Πνευματικόν Κέντρον Λειβαδίου.
3. Γραφεῖον Ἱ. Ναοῦ Παναγίας Ἰλαριωτίσσης Ποταμοῦ.

Σχολή Βυζαντινῆς Μουσικῆς: Εἰς Πνευματικά
Κέντρα Ἱ.Ν. Ἁγ. Γεωργίου Λειβαδίου καί Ἁγίου Χα-
ραλάμπους Καραβᾶ.

Παραδοσιακοί χοροί καὶ θεατρικὴ παιδεία εἰς
Λεοντσίνειον Πνευματικόν Κέντρον Κεραμωτοῦ.

Ἐκκλησιαστικὴ Τέχνη: Ἱστορικά Μνημεῖα: 1) Ἱ.
Ναός Ἁγίου Ἀπ. Πέτρου Ἀραίων 10ου αἰῶνος. 2) Ἱ.
Ναός Ἁγίου Ἀνδρέου Λειβαδίου 10ου αἰ. 3) Ἱ. Ναός Ἁ-
γίου Νικήτα Καλάμου 12ου αἰ. 4) Ἱ. Ναός Ἁγ. Ἀναργύ-
ρων Φριλιγκιανίκων 12ου αἰ. 5) Ἱ. Ναός Ἁγίου Νίκωνος
Ποταμοῦ 12ου αἰ. 6) Ἱ. Ναός Ἁγίου Δημητρίου Πούρ-
κου 13ου αἰῶνος. 7) Πολλοί Ἱ. Ναοὶ τοῦ 16ου αἰῶνος.

Ἐκκλησιαστικόν Μουσεῖον Βυζαντινῆς καί μετα-
βυζαντινῆς περιόδου εἰς Ἱερὰν Μονὴν Μυρτιδίων καί
εἰς τὸν παλαιόν Ἱερὸν Ναόν Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ
Κ. Λιβαδίου.

Γ' ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ

1) Γενικόν Φιλόπτωχον Ταμεῖον: Ἀντιμετωπίζει
ἐκτάκτους ἀνάγκας ἀναξιοπαθούντων ἀδελφῶν,
παρέχον σημαντικὴν οἰκονομικὴν βοήθειαν.

2) **Κασιμάτειον Γηροκομείον Κυθήρων εις Ποταμόν.**

3) **Όμάδα Έθελοντῶν Κοινωνικῆς Φροντίδας Έρεᾶς Μητροπόλεως:** Παρέχει ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν στήριξιν καὶ βοήθειαν εἰς μοναχικούς, πολυτέκνους, πτωχοὺς, ἀσθενεῖς κ.λπ. Ὑπεύθυνοι τῆς ομάδας: Έρεῖς π. Παναγ. Μεγαλοκονόμος, π. Πέτρος Μαρῖᾶτος, π. Παναγ. Διακόπουλος καὶ οἱ κυρίες Σταυριανὴ Χλέντζου καὶ Εὐγενία Καστρισίου.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σεραφεῖμ προεδρεύει τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλιῶν:

1) Τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΜΥΡΤΙΔΙΩΤΙΣΣΗΣ καὶ

2) Τοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος τῆς ΑΓΙΑΣ ΜΟΝΗΣ καθὼς ἐπίσης καὶ τοῦ Κληροδοτήματος «Μιχαὴλ Παναγιώτου».

Δ' ΑΓΙΟΛΟΓΙΑ

ΤΟΠΙΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ: 1) **Παναγίας τῆς Μυρτιδιωτίσσης** (24 Σεπτ.), 2) **Ὁσίου Θεοδώρου** τοῦ ἐν Κυθήροις ἀσκήσαντος (12 Μαΐου), 3) **Ἁγίας Ὁσιοπαρθενομάρτυρος Ἐλέσης** τῆς ἐν Κυθήροις ἀθλησάσης (1 Αὐγ.), 4) **Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Μύρωνος** εἰς Ἀντικύθηρα (17 Αὐγ.). 5. **Ὁσίου Ἀνθίμου τοῦ νέου** τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ (4 Σεπτ.).

Ε΄ ΙΕΡΑ ΛΕΙΨΑΝΑ

Τιμία Κάρα τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου τοῦ ἐν Κυθήροις. Ἱεραὶ Λειψανοθήκαι εἰς Ἱεράν Μονήν Μυρτιδίων. Ἱερόν Λείψανον Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ἐλευθερίου. Ἱερά Λείψανα Ἁγίας Ὁσιοπαρθενομάρτυρος Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας καί Ἁγίας Ἀναστασίας Φαρμακολυτρίας. Ἱερόν Λείψανον Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους τοῦ Θαυματουργοῦ. Ἱερόν Λείψανον Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Μύρωνος, Πολιούχου τῶν Ἀντικυθήρων καί ἕτερα Ἱερά Λειψανοθήκη ἐν Ἀντικυθήροις μέ ἱερά Λείψανα διαφόρων Ἁγίων. Ἱερά Λείψανα Ἁγίων Μαρτύρων Εὐστρατίου, Αὐξεντίου, Εὐγενίου καί Μαρδαρίου.

Ἡ Τιμία Κάρα τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου τοῦ ἐν Κυθήροις.

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

Ίερά Μητρόπολις (Χώρα)	27360-31202
Δήμος (Χώρα)	27360-31213
Έθνική Τράπεζα (Χώρα)	27360-37306
Τράπεζα Πειραιώς (Χώρα)	27360-37310
Ταχυδρομείο (Χώρα)	27360-31274
Ταχυδρομείο (Ποταμός)	27360-33225
ΔΟΥ (Χώρα)	27360-39055
Ειρηνοδικείο (Χώρα)	27360-31650
Άστυνομικό Τμήμα (Χώρα)	27360-31206
Άστυνομικός Σταθμός (Ποταμός)	27360-33222
Λιμεναρχείο (Διακόφτι)	27360-33280
Τελωνείο (Καψάλι)	27360-31262
ΔΕΗ (Χώρας)	27360-31207
Αρχαιολογικό Μουσείο (Χώρα)	27360-31739
Συλλογή Βυζνών Τοιχογραφιών Κάτω Λειβάδι	27360-31731
Ίστορικό Αρχείο Κάστρου Χώρας	27360-37046
Ί. Μονή Όσιου Θεοδώρου	27360-33673
Ί. Μονή Παναγίας της Μυρτιδιωπίσης	27360-31184
Ί. Μονή Άγίας Μόνης	27360-31338
Ί. Μονή Άγίας Έλέσης	6972.771499
Γυμνάσιο (Χώρα)	27360-31148
Λύκειο (Χώρα)	27360-31314
Δημοτικό Σχολείο (Χώρα)	27360-31229
Δημοτικό Σχολείο (Ποταμός)	27360-33229
Νοσοκομείο (Ποταμός)	27360-33203
Γηροκομείο (Ποταμός)	27360-33301,33303-4
Κρατικός Αερολιμένας Κυθήρων	27360-33297
«Αλέξανδρος Άριστοτέλους Ώνάσης»	

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΚΑΙ ΗΜΕΡΕΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΥΣΘΩΣ

Περίοδοι νηστείας:

1. Τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.
2. Τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος.
3. Τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.
4. Τοῦ Δεκαπενταυγούστου.
5. Τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς τῶν Χριστουγέννων.

Ἡμερήσιες νηστεῖες:

1. Τῆς Τετάρτης καί Παρασκευῆς.
2. Τῆς 5ης Ἰανουαρίου (Παραμονή Θεοφανείων).
3. Τῆς 29ης Αὐγούστου (Ἀποτομή τῆς Τιμίας Κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου).
4. Τῆς 14ης Σεπτεμβρίου (Ἵψωσις τοῦ Τιμίου καί Ζωοποιοῦ Σταυροῦ).

Ἄπολυτές περίοδοι (καταλύσεως εἰς πάντα):

1. Τῆς Α' Ἑβδομάδος τοῦ Τριωδίου (ἀπό Κυριακή τοῦ Τελώνου καί Φαρισαίου ἕως Κυριακή τοῦ Ἀσώτου).
2. Τῆς Γ' Ἑβδομ. τοῦ Τριωδίου (ἀπό Δευτέρα ἕως Κυριακή τῆς Τυρινῆς), ἐκτός κρεωφαγίας.
3. Τῆς Διακαινησίμου ἑβδομάδος (ἀπό Κυριακή τοῦ Πάσχα ἕως Κυριακή τοῦ Θωμᾶ).
4. Τῆς ἑβδομάδος μετά τήν Πεντηκοστήν (ἀπό Κυριακή τῆς Πεντηκοστῆς ἕως Κυριακή τῶν Ἀγίων Πάντων).

5. Τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου (ἀπό 25 Δεκεμβρίου ἕως 6 Ἰανουαρίου, ἐκτός τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων).

Ἡμέρες καταλύσεως ἰχθύος:

1. Τὴν 7ῃ Ἰανουαρίου (Σύναξις Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου).
2. Τὴν 2α Φεβρουαρίου (Ἑπαπαντὴ τοῦ Κυρίου).
3. Τὴν 25ῃ Μαρτίου (Εὐαγγελισμός τῆς Θεοτόκου).
4. Τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων.
5. Τὴν Τετάρτη τῆς Μεσοπεντηκοστῆς.
6. Τὴν Τετάρτη τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα.
7. Ἀπὸ Δευτέρα τῶν Ἁγίων Πάντων ἕως 28 Ἰουνίου, ἐκτός τῆς Τετάρτης καὶ Παρασκευῆς.
8. Τὴν 24ῃ Ἰουνίου (Γενέθλιο Προδρόμου).
9. Τὴν 29ῃ Ἰουνίου (Πέτρου καὶ Παύλου).
10. Τὴν 6ῃ Αὐγούστου (Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος).
11. Τὴν 15ῃ Αὐγούστου (Κοίμησις τῆς Ἑπεραγίας Θεοτόκου).
12. Τὴν 8ῃ Σεπτεμβρίου (Γενέσιον τῆς Ἑπεραγίας Θεοτόκου).
13. Τὴν 14ῃ Νοεμβρίου (Ἀποστόλου Φιλίππου).
14. Τὴν 21ῃ Νοεμβρίου (Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου).
15. Ἀπὸ 15 Νοεμβρίου ἕως 17 Δεκεμβρίου, ἐκτός τῆς Τετάρτης καὶ Παρασκευῆς.

**ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΥΘΗΡΩΝ
ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΩΝ**

Χώρα - Κυθήρων 80100
ΤΗΛ.: 27360-31281 και 31202
Fax: 27360-31202

Ίστοσελίδα: www.imkythiron.gr
E-mail: imkythiron@imkythiron.gr

Έπιμέλεια έκδοσεως: ΔΟΜΗ Ο.Ε.

Έξώφυλλο:

Ι.Ν. Άγ. Άνδρέου Λειβαδίου.

Όπισθόφυλλο:

Ι. Ν. Άγ. Πέτρου Άραιών.